

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Veiligheid en Justitie

PI Zwolle

Inspectierapport
Doorlichting

PI Zwolle

Inspectierapport
Doorlichting

November 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Samenvatting	11
1 Inleiding	15
1.1 Aanleiding en doel	15
1.2 Reikwijdte van de doorlichting	15
1.3 Toetsingskader	15
1.4 Opzet	16
1.5 Objectbeschrijving	16
1.6 Recent onderzoek	17
1.7 Leeswijzer	17
2 Rechtspositie gedetineerden	19
2.1 Rechtmatige insluiting	19
2.2 Huisregels en introductie	19
2.3 Activiteitenprogramma	21
2.4 Accommodatie	24
2.5 Voeding en winkel	25
2.6 Maatschappelijk contact	26
2.7 Toegang tot zorg	29
2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen	31
2.9 Klachtafhandeling	33
2.10 Conclusie	34
3 Omgang met gedetineerden	35
3.1 Screening	35
3.2 Bejegening	36
3.3 Rapportage en documentatie	38
3.4 Conclusie	38
4 Interne veiligheid	41
4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten	41
4.2 Agressiebeheersing	43
4.3 Drugsontmoediging	45
4.4 Conclusie	46
5 Maatschappijbeveiliging	47
5.1 Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht	47
5.2 Toekenning verlof	51
5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling	52
5.4 Conclusie	53

6	Maatschappelijke reïntegratie	55
6.1	Vorbereiding nazorg	55
6.2	Reïntegratietrajecten	56
6.3	Conclusie	57
7	Organisatieaspecten	59
7.1	Personeelsmanagement	59
7.2	Communicatie	61
7.3	Integriteit	63
7.4	Conclusie	63
8	Slotbeschouwing	65
	Bijlage 1 Oordeel	67
	Bijlage 2 Aanbevelingen	69
	Bijlage 3 Afkortingen	71
	Bijlage 4 Bronnen	73
	Bijlage 5 Inspectieprogramma	75
	Bijlage 6 Geografische ligging PI	79

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) betrok PI Zwolle de afgelopen jaren in diverse themaonderzoeken. Eind augustus, begin september dit jaar onderwierp de ISt voor de eerste maal PI Zwolle aan een doorlichting. PI Zwolle is een zelfstandige vestiging geworden binnen het gevangeniswezen van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Zij biedt een huis van bewaring en een gevangenis voor zowel mannelijke als vrouwelijke gedetineerden. PI Zwolle huisvest ook een Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC). Dit PPC maakte geen onderdeel uit van de doorlichting.

De ISt trof PI Zwolle als een inrichting met een goede sfeer om in te werken en te verblijven. Sommige zaken gaan gewoon goed in PI Zwolle. Andere zaken gaan beduidend minder goed. Op het criterium Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht leidt dit bijvoorbeeld tot het oordeel dat de uitvoering niet voldoet aan de gestelde normen en verwachtingen.

De ISt doet in dit inspectierapport veel verbetervoorstellen. Die zijn deels te herleiden naar aspecten van organisatie. PI Zwolle kampt onder meer met onderbezetting in het personeel en de ontworpen communicatiestructuur komt niet tot effectiviteit.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De Ist heeft eind augustus en begin september 2010 de PI Zwolle doorge-licht op basis van het toetsingskader voor het gevangeniswezen van november 2009. In de doorlichting is zowel naar de locaties Zwolle Zuid 1 (mannelijke gedetineerden) en Zwolle Zuid 2 (vrouwelijke gedetineerden) gekeken. Het Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) van de inrichting is niet in de doorlichting betrokken. Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in PI Zwolle is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de omgang met gedetineerden, de interne veiligheid, de maatschap-pijbeveiliging, de maatschappelijke reïntegratie en de daarmee samenhan-gende aspecten van organisatie. De Ist beschouwt daarbij de drie dimensies beleid, uitvoering en borging.

Het algemene beeld dat uit de doorlichting naar voren komt is dat de inrichting een aantal zaken goed op orde heeft, maar ook dat een aantal zaken nog de nodige aandacht vraagt.

Rechtspositie gedetineerden

De Inspectie komt op het aspect rechtspositie tot een redelijk positieve conclusie. Over het algemeen zijn de vereiste beleidsdocumenten en procesbeschrijvingen aanwezig, en wordt ook dienovereenkomstig gehandeld.

In de uitvoering zijn de belangrijkste aandachtspunten: de onduidelijkheid over de duur van het dagprogramma; de moeizame en weinig flexibele organisatie van het bezoek; de beperkte mogelijkheden voor schoolgaande kinderen om hun ouders te bezoeken; het niet in de open buitenlucht kunnen luchten door vrouwelijke gedetineerden die in de isoleercel zijn geplaatst en de tekortschietende zorg voor degenen die verblijven in een isoleercel.

Omgang met gedetineerden

Op het aspect omgang met gedetineerden voldoet de uitvoering in de PI Zwolle overwegend wat betreft de screening en de bejegening van gedeti-neerden. De bejegening is persoonsgericht en het klimaat in de inrichting is gemoedelijk te noemen. Het mentoraat staat nog wel in de kinderschoenen en het ontbreekt aan een visie op bejegenen. Voor het proces rapportage en documentatie geldt dat de kwaliteit en frequentie van rapportages niet constant is.

Interne veiligheid

Over de interne veiligheid in de PI Zwolle is de Inspectie redelijk positief. Het beleid voldoet overwegend tot volledig en ook de borging voldoet gemiddeld genomen overwegend. De inrichting zou wel een beter zicht kunnen realiseren op de effecten van het eigen drugsontmoedigingsbeleid.

De uitvoering laat een wisselend beeld zien. Daar waar de drugsontmoediging overwegend voldoet, daar schiet de agressiebeheersing nog duidelijk te kort. Dit komt vooral door het in het geheel niet doorgaan van de personeelssport waardoor er aan personeel geen fysieke weerbaarheidstraining wordt aangeboden.

Maatschappijbeveiliging

Bij het maatschappijbeveiliging heeft de Inspectie met name veel aan te merken op de uitvoering bij het criterium beveiligingsvoorzieningen en toezicht. De afwezigheid van werkoverleggen en het daardoor niet structureel aan de orde stellen van “Penitentiaire Scherppte” en werkinstructies heeft zijn negatieve weerslag op de scherppte in de inrichting. Diverse werkinstructies worden niet correct uitgevoerd en een onoverzichtelijke situatie op de luchtplaats van de mannelijke gedetineerden maakt dat toezicht conform de nota Penitentiaire Scherppte niet mogelijk is. Voor het criterium toekennen verlof geldt dat de inrichting het proces, door het registreren van elke stap en het hanteren van checklists goed heeft ingericht. Waar het bij het vrijhedenbeleid nog aan ontbreekt is een multidisciplinaire besluitvorming voor elke gedetineerde. Met de procedure van voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) heeft de inrichting nog zeer beperkt ervaring opgedaan.

Maatschappelijke reïntegratie

Op het aspect maatschappelijke reïntegratie voldoet de PI Zwolle overwegend aan de criteria. Toch ziet de Inspectie nog duidelijk ruimte voor verbetering. Door het door de mmd onvoldoende invulling kunnen geven aan haar taken en de onderbezetting bij TR is het slechts mogelijk om een kleine groep actief te begeleiden bij terugkeer in de samenleving. Het onderwijsaanbod is voldoende maar de mogelijkheid om deel te nemen is te beperkt aangezien er voor de hele inrichting maar één onderwijzer is. Ook de samenwerking met de regionale reclasseringsorganisaties verdient aandacht.

Organisatieaspecten

Op de onderzochte organisatieaspecten valt nog veel te verbeteren. Door onderbezetting ontstaan er op diverse terreinen problemen. Een daarvan is het bijna structureel uitvallen van het werkoverleg. Dat is temeer een probleem omdat ook andere vormen van communicatie niet effectief blijken. Ook voor het onderwerp integriteit geldt dat weliswaar goed wordt opgetreden bij daadwerkelijke integriteitsschendingen, maar preventieve aandacht niet gerealiseerd kan worden door het uitvallen van het teamoverleg.

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen. Zie bijlage 2 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

- a. Draag zorg dat alle gedetineerden bij binnenkomst goed geïnformeerd worden over de huisregels.
- b. Monitor de uitval van activiteiten, compenseer activiteiten die uitvallen en sluit gedetineerden bij de uitval van activiteiten niet in.
- c. Bied vrouwelijke gedetineerden die in afzondering geplaatst zijn de gelegenheid om te luchten in de open lucht. Tref zonodig de daarvoor noodzakelijke gebouwelijke aanpassingen.
- d. Bied schoolgaande kinderen de mogelijkheid om regelmatig hun gedetineerde ouders te bezoeken.
- e. Draag op zeer korte termijn zorg voor een duidelijke verantwoordelijkheidstoebedeling en regiefunctie voor gedetineerden die in afzondering zijn geplaatst.
- f. Realiseer personeelssport voor medewerkers zodat fysieke weerbaarheidstraining voldoende aandacht krijgt.
- g. Stel “Penitentiaire Scherpste” en de uitvoering van dienstinstructies structureel aan de orde in het werkoverleg. Voer voor alle dienstinstructies versiebeheer in en zie er op toe dat dienstinstructies ook goed worden uitgevoerd.
- h. Realiseer een overzichtelijke luchtplaats waardoor de veiligheid van gedetineerden, personeel en de maatschappij beter geborgd is.
- i. Bereid voor alle gedetineerden de besluitvorming m.b.t. het vrijhedenbeleid multidisciplinair voor.
- j. Onderzoek de mogelijkheden om de effectiviteit van de interne communicatie te verbeteren.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. De Penitentiaire Inrichting Zwolle, hierna: de PI Zwolle, is een inrichting met een bestemming als gevangenis en hvb voor zowel mannelijke als vrouwelijke gedetineerden. De ISt heeft de PI Zwolle niet eerder doorgelicht.

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in de PI Zwolle is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de ISt verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting omvat de locaties Zwolle Zuid 1 en Zuid 2 die in de huidige organisatiestructuur van het gevangeniswezen tezamen de vestiging Zwolle vormen. Het tot deze locaties behorende Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) is niet in de doorlichting betrokken.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van de PI Zwolle heeft de ISt het standaardtoetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving.¹ Het toetsingskader omvat de aspecten:

- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging
- maatschappelijke reïntegratie;
- organisatie.

¹ Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaires en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Zie voor het volledige toetsingskader de website van de ISt (www.inspectiesanctietoepassing.nl), waar het als bijlage bij het inspectierapport is gevoegd.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting.

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De ISt komt aan de hand van die criteria tot een oordeel op de drie dimensies beleid, uitvoering en borging:

- Bij de dimensie beleid beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie uitvoering stelt de ISt vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie borging gaat de ISt na in hoeverre op handelingsniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre de p.i. het beleid periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt.

De ISt geeft haar oordeel weer in de volgende vier waarderingen:

- *Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen*

In bijlage 1 staan alle oordelen op de toetsingscriteria bij elkaar.

1.4 Opzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de ISt feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de p.i. en interviews met betrokkenen bij de inrichting. Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de p.i. verstrekte documentatie stelt de ISt eventueel aanvullende informatievragen op. De ISt zet alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over het beleid, de uitvoering en de borging (zie 1.3).

De doorlichting van PI Zwolle is uitgevoerd door drie inspecteurs in een periode van vier dagen.

Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 12 juli 2010 heeft de ISt de doorlichting aangekondigd. De doorlichting is op 24 en 25 augustus en 8 en 9 september 2010 uitgevoerd. De vestigingsdirecteur heeft op 21 oktober 2010 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. De ISt heeft de wederhoorreactie op 4 november 2010 ontvangen. Op 30 november 2010 heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

De PI Zwolle bestaat uit twee naast elkaar gelegen locaties met elk een eigen toegangscontrole en eigen faciliteiten als een ruimte voor bezoekers, een bibliotheek voor gedetineerden, sportvelden en sportzaal et cetera.

Locatie Zwolle Zuid 1 heeft zowel een gevangenis als een hvb-regime voor mannelijke gedetineerden. Ook is er een Extra Zorgvoorziening (EZV) voor kwetsbare mannelijke gedetineerden die extra zorg nodig hebben.

Locatie Zwolle Zuid 2 heeft zowel een gevangenis als een hvb regime voor vrouwelijke gedetineerden. Ook is er een afdeling die bestemd is als Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD) en een EZV voor kwetsbare vrouwelijke gedetineerden die extra zorg nodig hebben. Daarnaast is in beide locaties een PPC ondergebracht.

Beide locaties bestaan uit meerdere gebouwen. De gebouwen van Zwolle Zuid 2 staan los van elkaar, de gebouwen van Zuid 1 zijn via corridors met elkaar verbonden.

Tijdens de doorlichting van de ISt werd besloten dat personeel van beide locaties zich over het binnenterrein naar de andere locatie mag begeven. Hierdoor is het niet langer noodzakelijk dat personeel, dat in beide locaties werkzaam is, bij elke beweging tussen de twee locaties een toegangscontrole dient te ondergaan.

tabel 1: Capaciteit en bestemmingen PI Zwolle Zuid 1 en 2

Bestemming	Afdeling	Cellen	Plaatsen	Mpc-plaatsen	
				Aantal	Percentage
Gevangenis mannen	B1, C0, E0	59	59	0	0%
Huis van bewaring mannen	C1, E1	45	45	0	0%
EZV mannen	B1	13	13	0	0%
Totaal capaciteit mannen		117	117	0	0%
Gevangenis vrouwen	X0 ,X1, X2	25	32	14	44%
Huis van bewaring vrouwen	X0, X1, X2	37	47	20	43%
EZV vrouwen	X0	12	12	0	0%
ISD vrouwen	X1	26	30	8	27%
Totaal capaciteit vrouwen		100	121	42	35%
Totaal		217	238	42	18%

1.6 Recent onderzoek

De ISt betrok de PI Zwolle in de themaonderzoeken:

- Beheersing van geweld tussen gedetineerden in huizen van bewaring (2006)
- Informatieoverdracht in de executieketen (2007)
- Werkwijze Commissies van Toezicht (2008)
- Verantwoorde zorg voor delinquenten met psychiatrische of ernstige psychologische problemen (2009 samen met IGZ)

De ISt betrok PI Zwolle in het vervolgonderzoek:

- (brand)veiligheid bij Justitiële Inrichtingen (2007 samen met VI, IOOV en AI)

DJI heeft een ESA onderzoek in PI Zwolle laten verrichten in 2009.

DJI heeft een audit gezondheidszorg laten verrichten in PI Zwolle in 2007 en 2009.

De IGZ heeft in 2010 een tweetal onderzoeken uitgevoerd in PI Zwolle:

- Verantwoorde zorg stelselmatige delictplegers met psychische problemen
- Toezicht PPC's

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

Dit rapport beschrijft steeds de situatie in de gehele PI Zwolle. Dus zowel in Zuid 1 (mannelijke gedetineerden) als in Zuid 2 (vrouwelijke gedetineerden). Uitsluitend indien de bevindingen voor beide locaties niet gelijk zijn wordt dit gemeld.

2

Rechtspositie gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in PI Zwolle. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie bij de vraag of de rechten van gedetineerden zijn gewaarborgd zoals die in (inter)nationale regelgeving zijn vastgelegd

2.1 Rechtmatige insluiting

criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerdedossier. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in oktober 2006 een flatteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

De inrichting beschikt over een procesbeschrijving conform de richtlijnen van de sectordirectie gevangeniswezen.

In 2007 heeft DJI op de bevolkingsadministratie een audit uitgevoerd. De belangrijkste bevinding was dat de flatteringsregeling niet correct werd toegepast. Inmiddels is dat verbeterd.

Het toepassen van biometrie voor het vaststellen en vastleggen van de identiteit van een nieuw binnenkomende gedetineerde gaat gepaard met de problemen die zich ook in andere inrichtingen voordoen: de apparatuur werkt traag en er zijn regelmatig storingen.

De inrichting heeft niet voorzien in een evaluatie van de BVA- en biometrie-procedures.

Oordeel

De inschrijving in de bevolkingsadministratie en de vaststelling van de identiteit gebeuren volgens de richtlijnen, zodat beleid en uitvoering voldoen.

Omdat de flatteringsregeling wordt toegepast, maar er geen evaluatie plaatsvindt voldoet de borging overwegend en niet volledig.

Insluiting

Beleid

Uitvoering

Borging

2.2 Huisregels en introductie

Criterion

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zo veel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moeten aansluiten bij het Model huisregels penitentiaire inrichtingen.² Daarnaast acht de ISt het van belang dat de medewerkers van de inrichting met iedere op een afdeling inkomende gedetineerde een intakegesprek houdt met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

Bevindingen

Bij binnenkomst op de afdeling krijgen gedetineerden in PI Zwolle een map met formulieren en een overzicht met ‘wetenswaardigheden van de afdeling’. Dit overzicht beschrijft op twee pagina’s de gang van zaken in de inrichting en wat er van gedetineerden wordt verwacht. Het formulier kan niet gezien worden als een (uittreksel) van de huisregels omdat veel zaken ontbreken zoals informatie over bijvoorbeeld activiteiten, mogelijkheid om contact te onderhouden met de buitenwereld, controle en geweldgebruik en bijvoorbeeld de mogelijkheid om in beklag te gaan. De huisregels liggen niet op cel.

De volledige versie van de huisregels bevindt zich in de personeelskamer op de afdeling. Naast de Nederlandstalige versie zijn de huisregels ook beschikbaar in het Arabisch, Duits, Engels, Frans en Spaans. De Nederlandse versie van de huisregels dateert van april 2009. De buitenlandse versies dateren van 1998 en zijn niet actueel.

De meeste geïnterviewde gedetineerden waren bekend met de mogelijkheid om de huisregels op te vragen in de personeelskamer. Een gedetineerde van buitenlandse afkomst was niet bekend met de mogelijkheid om de regels in een voor haar bekende taal in te zien. De buitenlandse versies van de huisregels zijn gebaseerd op het Model huisregels penitentiaire inrichtingen. Uit de gedetineerdersurvey van 2007 blijkt dat een kleine meerderheid van de gedetineerden (52%) vindt dat de inrichting hen op de hoogte brengt van de huisregels. Een grote meerderheid (82%) weet wat er gebeurt als zij de huisregels overtreden.

² De minister van Justitie heeft het Model huisregels penitentiaire inrichtingen vastgesteld bij de invoering van de Pbw in 1998. Het model vormt de standaard voor de per inrichting door de directeur vast te stellen huisregels.

In PI Zwolle is er geen aparte inkomstenafdeling. Gedetineerden krijgen bij binnenkomst op de afdeling een kort gesprek met een piw'er. Dit gesprek vindt meestal op de dag van aankomst plaats of de dag erna. Tijdens het gesprek neemt de piw'er een aantal standaardvragen door en maakt hiervan een registratie in het geautomatiseerde informatiesysteem TULP-selectie. Het afdelingshoofd controleert periodiek of bij alle gedetineerden daadwerkelijk een intakegesprek heeft plaatsgevonden en of deze volledig is geregistreerd.

Oordeel

Introductie

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid en de borging in PI Zwolle op het criterium huisregels en introductie voldoen overwegend. De uitvoering voldoet beperkt omdat de inrichting gedetineerden bij binnenkomst niet voldoende op de hoogte brengt van de rechten en plichten. Het overzicht 'wetenswaardigheden van de afdeling' is ontoereikend en kan niet beschouwd worden als een beknopte versie van de huisregels. Met name de buitenlandse versies van de huisregels dienen geactualiseerd te worden.

Aanbevelingen

- Draag zorg dat alle gedetineerden bij binnenkomst goed geïnformeerd worden over de huisregels.
- Actualiseer de buitenlandse versies van de huisregels.

2.3 Activiteitenprogramma

Criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimeactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week waarvan tenminste twee blokken van twee uur aaneengesloten). Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur activiteiten aangeboden te krijgen. Veroordeelden tot een gevangenisstraf met een regime van algehele gemeenschap hebben recht op een programma met een wekelijks verblijf van minstens 59 uur buiten de cel en met 45 uur activiteiten. Aan gedetineerden die een cel delen biedt de inrichting zo mogelijk een wisselrooster aan.

Bevindingen

Voor alle afdelingen is een actueel dagprogramma schriftelijk beschikbaar. Het activiteitenprogramma is vastgelegd en is op de afdelingen in te zien. De inrichting stelt dat de duur van het dagprogramma en het aantal netto

uren voor regimeactiviteiten voldoen aan de aanwijzingen van de sectordirecteur Gevangeniswezen/DJI van juli 2008. De Inspectie kan, op basis van de aan haar ter beschikking gestelde overzichten van dagprogramma's, deze conclusie echter niet trekken. De inrichting heeft op verzoek van de Ist het aantal activiteitenuren opgeteld en komt voor bijvoorbeeld het hvb mannen op 37,3 uur i.p.v. de voorgeschreven 43 uur. Volgens de inrichting heeft elke afdeling echter een vrije ruimte die per gedetineerde ingevuld kan worden. Of en zo ja hoe dit gebeurt kan met de huidige wijze van planning en registratie niet inzichtelijk worden gemaakt. In de nabije toekomst verwacht de inrichting, met de invoering van het nieuwe dagprogramma, hierover wel duidelijkheid te kunnen geven.

Voor wat betreft de afzonderlijke onderdelen van het activiteitenprogramma geldt dat gedetineerden minimaal 1 uur per dag netto kunnen luchten. Het komt wel eens voor bij de vrouwelijke gedetineerden dat het luchten inclusief transporttijd een uur bedraagt, maar er wordt ook geregeld extra lucht ter compensatie aangeboden.

Over de sport heeft de Ist wisselende geluiden vernomen. Volgens de sportinstructeurs gaat die bijna altijd door. Volgens andere geïnterviewden valt de sport ook wel eens uit, met name in de vakantie. Gedetineerden in het hvb hebben twee keer 45 minuten sport per week. In de gevangenis is dit zelfs drie keer 45 minuten per week. Daarnaast krijgen gedetineerden zoveel mogelijk de gelegenheid zich aan te sluiten bij sportgroepen van gedetineerden die niet helemaal vol zitten. Daardoor zijn er gedetineerden die doordeweeks vrijwel dagelijks kunnen sporten. In de weekenden wordt er echter geen sport meer gegeven door daartoe gecertificeerde p'ers zoals dat in het verleden wel gebeurde. De inrichting heeft zowel binnen- als buitensportfaciliteiten. Voor de mannelijke gedetineerden is er een grote gymzaal, een fitnesszaal en een buitensportveld. Voor de vrouwelijke gedetineerden is er een iets kleinere gymzaal en een eigen fitnesszaal en buitensportveld.

Gedetineerden in de gevangenis krijgen per week negen uur recreatie aangeboden, in de weekenden zitten hier ook twee aaneengesloten blokken van twee uur tussen. Gedetineerden in het hvb krijgen per week zes uur, maar hierin zitten geen aaneengesloten blokken van twee uur.

De mannelijke en vrouwelijke gedetineerden hebben elk een eigen bibliotheek. De bibliotheek bij de vrouwen is duidelijk kleiner dan de bibliotheek bij de mannen. Wel kunnen gedetineerden ook boeken uit de andere bibliotheek opvragen. Bij de vrouwen heeft de bibliotheek tevens de bestemming van lokaal voor computeronderwijs. Beide bibliotheken hebben nu nog een eigen bibliothecaresse, maar worden in de toekomst beheerd door één bibliothecaresse en een ondersteunende medewerker. Bij de vrouwen is de bibliotheek open op donderdag en vrijdag. De huisregels

en juridische boeken liggen achter de balie. Van de huisregels was de Nederlandse versie van november 2009 beschikbaar en de vertaalde versie van het model huisregels 1998 in het Arabisch, Engels, Frans, Spaans en Turks. Literatuur is in verschillende talen beschikbaar waaronder bij de vrouwen het Engels, Spaans, Italiaans, Frans, Russisch en Pools. Bij de mannen is er in aanvulling daarop literatuur in het Chinees, Turks en Arabisch. Er is een abonnement op de Telegraaf. De bibliothecaresse neemt tevens de Spits en de Metro mee. Daarnaast is er op verzoek één keer per week een krant in andere talen als Chinees, Turks en Duits.

In de vakantieperiode valt het bibliotheekbezoek wel eens uit. De vrouwelijke gedetineerden hadden in de weken voorafgaand aan de doorlichting slechts om de week de mogelijkheid om de bibliotheek te bezoeken. Zij werden dan wel in de gelegenheid gesteld om meer boeken per keer te lenen. Uitval van bibliotheekbezoek wordt niet altijd gecompenseerd. Dit geldt ook voor uitval van arbeid. Mannelijke gedetineerden in het hvb worden dan ingesloten. Mannelijke gedetineerden in de gevangenis worden bij uitval van arbeid niet ingesloten. Vrouwelijke gedetineerden mogen bij uitval van arbeid extra luchten. Arbeid valt overigens over het algemeen niet vaak uit. Er is ook een ruim aanbod van arbeid. Voorbeelden zijn: het vervaardigen van onkruidborstels, scharnieren in elkaar zetten, deurmatjes inpakken voor de Kwantum en bij de vrouwen welkomstpakketjes voor Center Parcs en veiligheidshamertjes voor autoruiten. Ook de gedetineerdenreinigers, die algemene reinigingstaken in de inrichting verrichten, worden door de afdeling arbeid aangestuurd.

Met name de gedetineerden in het hvb zijn niet tevreden over het activiteitenprogramma. De mannelijke gedetineerden vinden dat ze veel te lang achter de deur zitten en bij de vrouwelijke gedetineerden is er onbegrip over de activiteiten die in de gevangenis wel en in het hvb niet worden aangeboden. Zo is in de gevangenis in één uur creë per week voorzien en mogen gedetineerden daar breien en haken.

Voor gedetineerden die in een meerpersoonscel (mpc) geplaatst zijn, geldt dat er geen mogelijkheid geboden wordt om op wisselende momenten aan activiteiten deel te nemen. Een dergelijk wisselrooster zou er toe bijdragen dat mpc-geplaatste gedetineerden wat meer momenten voor zichzelf hebben.

De PI Zwolle biedt verschillende vormen van onderwijs. Volgens de inrichting kunnen gedetineerden die onderwijs willen volgen, dat over het algemeen ook doen. De groepen zitten doorgaans goed vol. Omdat er maar één onderwijzer is, is met name tijdens vakanties uitval van onderwijs niet te vermijden. De inrichting streeft er daarom naar om steeds meer onderwijsactiviteiten in te kopen die dan door externen worden gegeven en door

de onderwijzer worden gecoördineerd. Bij het hoofd BOS³ is niet bekend of er uitvalpercentages van bibliotheek, onderwijs en sport worden bijgehouden. Het hoofd arbeid informeert de directie wel maandelijks over uitvalpercentages van arbeid.

Bij het aanpassen van het activiteitenprogramma wil de inrichting aansluiten bij het landelijk traject Modernisering gevangeniswezen (MGW).

Oordeel

Activiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

De inrichting kan niet inzichtelijk maken of de totale duur van het dagprogramma en het aantal netto uren voor regimeactiviteiten voldoen aan de norm. De in de wet voorgeschreven activiteiten biedt de inrichting wel aan en er is volgens medewerkers en gedetineerden over het algemeen weinig sprake van uitval. Kwetsbaar zijn het onderwijs en, zeker ook in de toekomst, de bibliotheek omdat bij ziekte of vakantie uitval vrijwel niet te vermijden is. De Inspectie constateert dat in het programma voor gedetineerden in het hvb niet is voorzien in aaneengesloten blokken van twee uur recreatie. Ook constateert de Inspectie dat de inrichting de uitval van activiteiten niet altijd compenseert. Mannelijke gedetineerden in het hvb worden bij uitval van arbeid ingesloten. Tenslotte blijkt de inrichting niet in staat om aan op meerpersoonscellen samengeplaatste gedetineerden op wisselende momenten activiteiten aan te bieden. Voor wat betreft het bijhouden van uitvalpercentages kon alleen de afdeling arbeid aantonen dat het deze registreert. De Inspectie oordeelt dat het beleid en de uitvoering overwegend voldoen omdat de afzonderlijke activiteiten over het algemeen conform de norm worden aangeboden en er weinig sprake is van uitval. De borging voldoet beperkt omdat niet alle uitval van activiteiten wordt bijgehouden en de inrichting onvoldoende borgt dat het dag- en activiteitenprogramma aan de norm voldoen.

Aanbevelingen

- Maak inzichtelijk of de totale duur van het dagprogramma en het aantal netto-uren voor regimeactiviteiten per gedetineerde voldoen aan de norm. Draag er, indien dit niet het geval is, zorg voor dat aan deze norm wordt voldaan.
- Monitor de uitval van activiteiten, compenseer activiteiten die uitvallen en sluit gedetineerden bij de uitval van activiteiten niet in.

³ Bibliotheek, Onderwijs en Sport.

2.4 Accommodatie

criterium

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 dient een inrichting, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over een substantieel aantal meerpersoonscellen.⁴ Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven.

Het is van belang dat de inrichting vooral de ruimten waar gedetineerden verblijven goed onderhoudt en aan hen de mogelijkheid biedt hun kleding schoon te houden. Zij krijgen gelegenheid hun beddengoed regelmatig te verschonen en minimaal twee keer per week te douchen. Het Model huisregels penitentiaire inrichtingen schrijft een aantal zaken dwingend voor die op hygiëne betrekking hebben.

Bevindingen

De afdelingen en de cellen die de Inspectie heeft gezien zijn schoon, goed onderhouden en voldoende ingericht. De cellen voldoen aan de wettelijke regelgeving en zijn goed geventileerd. Als in de zomer de temperatuur te hoog oploopt op cel, stelt de inrichting ventilatoren beschikbaar. De gedetineerdensurvey bevestigt het beeld van een instelling die de hygiëne goed op orde heeft. In het overzicht 'wetenswaardigheden van de afdeling' staat dat gedetineerden een sanctie kunnen krijgen als het personeel constateert dat de cel niet goed is schoongemaakt. Het personeel rapporteert regelmatig over de staat van de cellen en in hoeverre de gemeenschappelijk ruimtes in goede staat verkeren. Daarnaast controleert een medewerker facilitaire zaken maandelijks de luchtplaatsen, gangen en steekproefsgewijs vijf cellen per afdeling. Een extern schoonmaakbedrijf is dagelijks werkzaam in de inrichting.

Op de afdelingen voor vrouwen is ongeveer een vijfde van het aantal cellen ingericht voor twee personen. Bij de mannenafdeling is een aantal cellen ingericht als meerpersoonscel maar deze zijn niet in gebruik. Deze meerpersoonscellen houdt de inrichting aan als reservecapaciteit. Aan iedere afdeling is een luchtplaats verbonden. De luchtplaats verschilt per afdeling qua grootte, qua faciliteiten en qua groenvoorziening. Bij slechte weersomstandigheden kunnen gedetineerden op de luchtplaats schuilen. Alleen de luchtkooi bij de afzonderingsunit voor vrouwen biedt geen mogelijkheid om in de open lucht te staan. De luchtkooi is een cel met tralies voor een raam zonder glas.

⁴ Het streven was 13 procent meerpersoonscellen van de totale inrichtingscapaciteit. In geval van duo-cellen betekent dat 23 procent plaatsen in een meerpersoonscel.

Gedetineerden geven aan dat ze voldoende gelegenheid hebben om hun eigen hygiëne in acht te nemen. Alle cellen hebben een eigen douche en alleen 's avonds na elf uur is het water minder warm om douchegebruik en daarmee geluidsoverlast te beperken. Gedetineerden krijgen wekelijks schoon beddengoed en kunnen hun was inleveren bij de reiniger van de afdeling in een speciale waszak.

Oordeel

Accommodatie

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid en de borging voldoen op het criterium accommodatie. Het is goed gesteld met de hygiëne in de inrichting. De ruimtes waar gedetineerden verblijven zijn goed onderhouden en voldoende geaccommodeerd. Gedetineerden zijn daarnaast voldoende geïnformeerd over de hygiënevoorschriften en het inrichtingspersoneel controleert periodiek in hoeverre de hygiënestandaarden gehaald worden en of de ruimtes in goede staat zijn. De reden waarom de uitvoering niet volledig voldoet maar overwegend is vanwege de luchtkooi op de afzonderingsunit voor vrouwen. Deze luchtkooi voldoet niet aan de gestelde eisen.

Aanbeveling

Bied vrouwelijke gedetineerden die in afzondering geplaatst zijn de gelegenheid om te luchten in de open lucht. Tref zonodig de daarvoor noodzakelijke gebouwelijke aanpassingen.

2.5 Voeding en winkel

Criterium

De artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Pbw bepalen dat de inrichting bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening houdt met (medische) diëten en met de godsdienst en/of levensovertuiging van gedetineerden. De DJI heeft daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen in meerderheid van de gevallen cateringbedrijven de voeding leveren, dienen zij te voldoen aan dit pve.⁵

Op grond van artikel 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaatsvindt, varieert per inrichting.

⁵ Een enkele inrichting van het gevangeniswezen bereidt de voeding nog vers in eigen keuken.

Bevindingen

De verstrekte voeding in de PI Zwolle is afkomstig van het cateringbedrijf Sodexo na een sectorbrede aanbesteding. Deze verandering heeft voor problemen in de inrichting gezorgd aangezien het aanbod en de kwaliteit van voeding is verminderd. Gedetineerden krijgen dagelijks naast twee broodmaaltijden een warme maaltijd geserveerd in een plastic bak. De verschillende onderdelen van de maaltijd (bijvoorbeeld vlees/aardappels/groente) zijn niet van elkaar gescheiden. De plastic folie op de bak vermeldt de houdbaarheidsdatum maar geen informatie over de gebruikte producten.

De cateraar houdt bij de verstrekking van de voeding rekening met de religieuze achtergrond van gedetineerden en medische diëten. In hoeverre de voeding voldoet aan het door DJI opgestelde programma van eisen controleert de inrichting niet zelf maar laat dit aan Sodexo over.

Gedetineerden klagen met name dat de verstrekking van brood onvoldoende is. De inrichting heeft dit probleem zelf opgelost door op iedere afdeling extra broden ter beschikking te stellen. Daarnaast zou de variatie van de warme voeding te wensen overlaten. Vanwege het gebrek aan kwaliteit van de warme maaltijd zou meer dan de helft van de maaltijden weggegooid worden.

De PI Zwolle beschikt over een inrichtingswinkel. Volgens gedetineerden is het aanbod van voedingswaren in de inrichtingswinkel niet afgestemd op de vraag en zijn veel producten duur. De Inspectie heeft berekend dat met name versproducten in de winkel aanzienlijk duurder zijn dan bij een supermarkt⁶ buiten de inrichting. Gemiddeld zijn de producten in de inrichtingswinkel 30% duurder dan daarbuiten.

Iedere afdeling beschikt over een goed uitgeruste keuken waar gedetineerden gebruik van kunnen maken.

Oordeel

Het beleid op het criterium voeding en winkel voldoet. De verstrekking van dagelijkse voeding is uitbesteed en de inrichting voorziet in de aanwezigheid van een winkel. De uitvoering en de borging voldoen overwegend maar niet volledig omdat de kwaliteit en kwantiteit van de voeding te wensen overlaat. De inrichting probeert hierin tegemoet te komen door te voorzien in extra brood. De winkelprijzen zijn aan de hoge kant.

Voeding

Beleid

Uitvoering

Borging

⁶ De vergelijking is gemaakt met een supermarkt die in het hogere prijssegment zit.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden ten minste 1 uur per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal 10 minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand. Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en tv op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op basis van artikel 24 lid 4 van de European prison rules (EPR) verwacht de ISt dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden maandelijks op bezoek kunnen komen. Bovendien dient een p.i. ten minste vier keer per jaar, buiten het reguliere bezoek om, ouder-kinddagen te organiseren.

Bevindingen

De organisatie van het bezoek is onlangs gewijzigd. Voorheen werden afspraken gemaakt, nu komen bezoekers (als zij voorkomen op een door de gedetineerde opgegeven lijst van maximaal 12 personen) zonder voorafgaande afspraak naar de inrichting, hetgeen tot onoverzichtelijke situaties leidt. Het personeel weet niet hoeveel bezoek er verwacht kan worden. Potentieel – in de praktijk heeft het zich nog niet voorgedaan - betekent dat dat er meer bezoekers voor de deur kunnen staan dan er in de bezoeksalen toegelaten kunnen worden. Het komt een enkele keer voor dat ook een gedetineerde niet weet dat er bezoek is.

De ISt constateert dat er (misschien ook uit onwennigheid) veel klachten zijn over de gang van zaken, maar stelt ook vast dat het wettelijke minimum van een uur bezoek per week niet in het geding is. In de gevangenis is twee uur per week bezoek mogelijk. Het besluit de organisatie van het bezoek te wijzigen dateert van enkele maanden geleden. Hoe de evaluatie daarvan plaatsvindt zal in de toekomst moeten blijken.

Er zijn vaste bezoektijden, waardoor geen rekening gehouden kan worden met bezoek door schoolgaande kinderen. Bezoek in het weekend is niet mogelijk, en ouder-kinddagen worden vijf à zes maal per jaar georganiseerd (voor de vrouwen iets vaker).

In één bezoeksaal staat een doos met speelgoed, in de andere is een klein speelhoekje ingericht.

Ook in andere opzichten kreeg de ISt het beeld dat met het bezoek weinig

flexibel omgegaan wordt. Bezoek dat van verre komt mag niet wat langer blijven, en bezoek dat te laat arriveert wordt niet meer toegelaten. Verschillende geïnterviewde gedetineerden hebben gezegd dat de inrichting weinig informatie aan de bezoekers verstrekt, en dat zij dat zelf moeten doen. De Ist zag niettemin een folder met duidelijke informatie voor bezoekers. Wellicht wordt die niet stelselmatig uitgereikt. Het is in het algemeen in de PI Zwolle mogelijk om op redelijk korte termijn contact te hebben met een advocaat, maar het blijkt ook wel eens voor te komen dat een advocaat contact zoekt met een gedetineerde, en dat het enkele dagen duurt voordat die daarover geïnformeerd wordt. Over de mogelijkheden om te telefoneren zijn er in het algemeen weinig klachten. Van de twee extra telefoons die op de luchtplaats van de vrouwenafdeling stonden is er een verplaatst naar het PPC. Hoewel het om een extra voorziening ging, in aanvulling op de telefoons op de afdeling, werd dit toch als een duidelijke achteruitgang ervaren. Mogelijkheden om buiten de ingeroosterde tijden te bellen met relaties die elders in de wereld in een andere tijdzone woonachtig zijn, zijn er niet. Bij binnenkomst kunnen de gedetineerden 10 minuten op kosten van de p.i. bellen met relaties. Alle gedetineerden beschikken over een radio: die is ingebouwd in de intercom op de cel. Een TV kan gehoord worden. Gedetineerden zouden graag teletekst op de TV willen hebben, wat nu slechts op een enkel toestel mogelijk is.

Oordeel

Contact

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid met betrekking tot het onderhouden van contact met de buitenwereld voldoet: de vereiste procesbeschrijvingen en instructies zijn aanwezig.

De wijze waarop het bezoek georganiseerd is, zorgt potentieel voor problemen. Ten tijde van de inspectie is op z'n minst genomen nog sprake van onwennigheid, maar het ongemak dat niet vooraf het aantal bezoekers bekend is, lijkt structureel tot onoverzichtelijke situaties te leiden. Dat, gevoegd bij het feit dat er weinig flexibiliteit is rond het bezoek en dat de inrichting er niet voor zorgt dat schoolgaande kinderen regelmatig hun gedetineerde ouder kunnen bezoeken, maakt dat de uitvoering in beperkte mate voldoet.

De constatering dat over de gewijzigde bezoekregeling geen evaluatie voorzien is, leidt tot de conclusie dat ook de borging in beperkte mate voldoet.

Aanbevelingen

- Bied schoolgaande kinderen de mogelijkheid om regelmatig hun gedetineerde ouders te bezoeken.
- Voorzie in een evaluatie van de gewijzigde bezoeksregeling en pas deze zonedig aan.⁷

2.7 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden. Artikel 42 van de Pbw bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts regelmatig spreekuur houdt. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO).

Bevindingen

De werkprocessen van de medische dienst zijn beschreven, en in 2009 heeft een audit “Verantwoorde medische zorg” plaatsgevonden. Daarin werd met name over de verpleegkundigen heel positief geoordeeld.

Gedetineerden zijn in het algemeen tevreden over de toegankelijkheid van de medische zorg en de snelheid waarmee zij geholpen kunnen worden. Ondanks het feit dat er een tekort aan psychologen is, geldt dit ook voor de mogelijkheid om binnen een redelijke termijn – na verwijzing – een psycholoog of psychiater te consulteren.

Eenmaal per week is er een tandarts in de inrichting. Acute klachten kunnen snel behandeld worden, voor niet-spoedeisende handelingen kan er een wachttijd van een paar weken zijn.

Het personeel van de medische dienst constateert dat, als reactie op eerdere commotie rond het overlijden van een gedetineerde, de inrichting extra voorzichtig met gezondheidsklachten van gedetineerden omgaat. De medische dienst heeft last gehad van de vele doorverwijzingen.

Een verpleegkundige gaat dagelijks langs de gedetineerden die in een isoleercel verblijven, tenzij sprake is van een strafcelplaatsing. Sinds de komst van het PPC gebeurt dit ook in het weekend.

---

⁷ In de wederhoor reactie heeft de inrichting aangegeven voornemens te zijn het bezoekproces te evalueren.

Vragen over de beschikbaarheid van medische zorg 's avonds en in het weekend spelen in de PI Zwolle niet: dankzij de aanwezigheid van het PPC is er 24 uur per dag zorg beschikbaar. Ook de reguliere afdelingen van de inrichting kunnen daar een beroep op doen.

Het functioneren van de zorgvoorzieningen wordt periodiek geëvalueerd. Er hebben zich wel problemen voorgedaan met transport van gedetineerden naar een ziekenhuis. Doordat een deel van het personeel van de Dienst Vervoer & Ondersteuning op de Nederlandse Antillen bijstand verleent, heeft deze dienst te weinig personeel beschikbaar voor deze transporten. Als de inrichting daar zelf personeel voor vrij moet maken, betekent dat dat andere gedetineerden ingesloten moeten worden. Overigens heeft de IST vernomen dat dit probleem zich alleen bij ziekenhuistransporten voordoet; met het transport naar de rechtbank zijn geen problemen.

De geestelijke verzorging beschikt over een ruime zaal, waar alle diensten gehouden kunnen worden. Zowel voor protestanten en rooms-katholieken als voor moslims wordt eens in de veertien dagen een dienst gehouden.

Voor alle denominaties is een geestelijk verzorger beschikbaar.

Naast de diensten is er veel belangstelling voor individuele gesprekken, bij de vrouwen meer nog dan bij de mannen.

Het organiseren van gespreksgroepen wordt bemoeilijkt doordat zij andere activiteiten niet mogen doorbreken. De geestelijk verzorgers proberen nu een vast tijdstip aan het eind van de dag te vinden.

Oordeel

Toegang zorg

Beleid

Uitvoering

Borging

Mede dankzij de aanwezigheid van het PPC is de medische en psychosociale zorg goed geregeld in de PI Zwolle. Ook de geestelijke verzorging functioneert goed.

Het functioneren van de zorgvoorzieningen wordt periodiek geëvalueerd. Daarmee voldoet de inrichting volledig op de dimensies beleid, uitvoering en borging.

2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen

criterium

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire middelen en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het Model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen over de procedure en vormgeving van sancties, en over de wijze van afzondering van gedetineerden.

Bevindingen

De PI Zwolle hanteert een uniform sanctiebeleid. Het sanctiebeleid 2010 is gekoppeld aan het landelijke drugsontmoedigingsbeleid. Standaardsancties zijn geformuleerd voor enerzijds harddrugovertredingen en anderzijds softdrugovertredingen. Daarnaast zijn er disciplinaire straffen geformuleerd voor bijvoorbeeld fysiek geweld tegen personeel of gedetineerden.

Het sanctiebeleid is ook onderwerp van gesprek tussen directie en commissie van toezicht (cvt). Volgens de cvt worden sancties doorgaans proportioneel toegepast en wordt ook het gelijkheidsbeginsel gehanteerd. De maandcommissarissen krijgen een verslag van de sancties. De aanleiding is dan vaak drugsgebruik of werkonderbreking.

Volgens personeel en gedetineerden worden gedetineerden gehoord voorafgaande aan de sanctionering. Dit is niet in het sanctiebeleid beschreven, maar staat wel in de huisregels.

Indien gedetineerden geen Nederlands spreken wordt een beroep gedaan op medegedetineerden of wordt de tolktelefoon ingeschakeld.

Disciplinaire straffen en maatregelen worden uitsluitend opgelegd door het bevoegd gezag.

In afzondering geplaatste gedetineerden behouden hun recht op telefoneren en bezoek. Gedetineerden met een verhoogd risico op zelfdestructief gedrag staan onder cameratoezicht.

Afgezonderde gedetineerden krijgen de gelegenheid om één uur per dag te luchten. Voor de mannelijke gedetineerden is dit in de open lucht, voor de vrouwelijke gedetineerden echter niet.⁸ Uit diverse interviews bleek dat de communicatie tussen diegene die verantwoordelijk is voor de in afzondering geplaatste gedetineerden (de isolijn) en de afdelingen waar de afgezonderde gedetineerden van afkomstig zijn niet optimaal verloopt. Zo komt het voor dat van in afzondering geplaatste gedetineerden niet bekend is of en zo ja welke medicijnen ze gebruiken. Ook komt het voor dat afgezonderde gedetineerden voor de plaatsing op de afdeling nog geen maaltijd hebben ontvangen en deze na de plaatsing niet automatisch aangeboden krijgen.

Tijdens de doorlichting van de ISt deed zich de situatie voor dat de isolijn niet beschikbaar was en de afdelingen de instructie kregen zelf zorg te dragen voor gedetineerden van de eigen afdeling die in afzondering geplaatst waren. Personeel van deze afdelingen werd, naar eigen zeggen wegens onderbezetting, voor de keuze gesteld om te kiezen tussen het door laten gaan van het dagprogramma voor de afdeling, of het verzorgen van de in afzondering geplaatste gedetineerden. Op een afdeling liet het personeel het luchten doorgaan en sprak ze de hoop uit dat personeel van andere afdelingen voeding zou verstrekken aan afgezonderde gedetineerde van hun

---

⁸ Zie hierover onderdeel 2.4.

eigen afdeling. Op een andere afdeling zag het personeel het niet door laten gaan van de sport en het wel verzorgen van de afgezonderde gedetineerde als een meer voor de hand liggende oplossing. De directie, die niet op de hoogte was van de situatie, gaf aan dat de verzorging van de in afzondering geplaatste gedetineerde altijd prioriteit heeft. Het zelf naar oplossingen zoeken door personeel zonder leidinggevenden te consulteren zou mede debet zijn aan het maken van verkeerde keuzes.⁹

Oordeel

Discipline

Beleid

Uitvoering

Borging

De PI Zwolle hanteert een uniform sanctiebeleid. Volgens de commissie van toezicht wordt dit beleid over het algemeen ook uniform toegepast. Toch heeft de Inspectie wel een aantal opmerkingen over de tenuitvoerlegging van de straf of maatregel van afzondering. De Inspectie maakt zich zorgen over de verzorging van in afzondering geplaatste gedetineerden. Uit diverse interviews bleek dat de communicatie over deze groep te kort schiet waardoor het voorkomt dat voeding en medicijnen later dan de bedoeling is, verstrekt worden. Daarnaast is de verantwoordelijkheid voor deze kwetsbare groep niet altijd duidelijk belegd. Om deze reden voldoet het beleid overwegend en de uitvoering en borging beperkt.

Aanbeveling

Draag op zeer korte termijn zorg voor een duidelijke verantwoordelijkheids-toebedeling en regiefunctie voor gedetineerden die in afzondering zijn geplaatst.

2.9 Klachtafhandeling

criterium

De Pbw biedt gedetineerden de mogelijkheid om in bezwaar te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit bezwaar moet dan worden ingediend bij de bezwaarcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht. Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

In het overzicht met 'wetenswaardigheden van de afdeling', dat gedetineerden bij binnenkomst op de afdeling krijgen, staat niet vermeld hoe,

⁹ In de wederhoorreactie heeft de directie aangegeven inmiddels een extra waarborg te hebben aangebracht die dit soort situaties in de toekomst moet voorkomen. Dagelijks wordt nu bij het ochtendrapport expliciet gecontroleerd of de verzorging van de gesepareerde gedetineerden is ingevuld.

waarover en bij wie zij in beklag kunnen gaan. In de huisregels staat wel beschreven wat de commissie van toezicht is en hoe gedetineerden een klacht kunnen indienen.

Op de gemeenschappelijke ruimte op de afdeling zijn sprekersbriefjes beschikbaar die gedetineerden zelfstandig kunnen invullen als zij een onderhoud willen aanvragen met de maandcommissaris van de commissie van toezicht. Uit de gedetineerdensurvey blijkt dat 61% van de gedetineerden weet bij wie ze een klacht kunnen indienen.

Tweemaal per maand bezoeken twee maandcommissarissen de inrichting om met gedetineerden te spreken die een sprekersbriefje hebben ingediend. De commissie van toezicht probeert, indien mogelijk, ook te bemiddelen in beklagzaken. De commissie krijgt daarbij ondersteuning van een juridisch medewerker die verbonden is aan de afdeling Algemene Zaken van de inrichting, die ook vaak voorwerk verricht. Om geen tijd te verliezen loopt tijdens de bemiddelingspoging ook het verzoek aan de directie om met een verweerschrift te komen. De directie krijgt hiervoor drie weken de tijd.

De beklagcommissie komt twee keer per maand bijeen en doet direct na afloop van de zitting een mondelinge uitspraak. Als er hoger beroep wordt ingesteld, stelt de secretaris de beklagzaak op schrift. In toenemende mate laten gedetineerden zich bijstaan door advocaten. Indien nodig maakt de beklagcommissie gebruik van de tolkentelefoon. Ondanks de frequente zitting van de beklagcommissie lukt het niet altijd om binnen vier weken een klacht af te doen. De geïnterviewde gedetineerden waren niet tevreden over de afhandelingsduur van klachten.

De commissie van toezicht maakt geen jaarverslag maar is van plan om dat in de toekomst te gaan doen. De juridisch medewerker houdt sinds januari 2010 nauwkeurig bij de aard van de klachten en de uitspraak van de beklagcommissie. De meest voorkomende klachten in de PI Zwolle houden verband met een disciplinaire straf (21%), behandeling door personeel (19%), post (14%), bezoek (13%) en sport (12%). Van de zestig klachten die in 2010 door de beklagcommissie zijn behandeld, zijn er 25 ingetrokken en 16 niet-ontvankelijk verklaard. Van de 19 overgebleven klachten zijn er twee gegrond verklaard waarvan een met compensatie.

Oordeel

Beklag

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid, de uitvoering en de borging voldoen overwegend maar niet volledig. De manier waarop de juridisch medewerker ondersteuning biedt bij het bemiddelen en bij het registeren en analyseren van beklagzaken verdient aanbeveling. De Inspectie acht de drie-wekentermijn voor de directie om een verweerschrift aan te leveren lang. Het is, bij het volledig gebruiken van deze termijn, niet doenlijk om in een beklagzaak binnen vier

weken tot een uitspraak te komen.¹⁰

Aanbeveling

Verkort de drie-wekentermijn voor de directie om met een verweerschrift te komen.

Aanbeveling aan de commissie van toezicht

Draag zorg voor het opstellen van een jaarverslag van de commissie van toezicht.

2.10 Conclusie

De Inspectie komt op het onderdeel rechtspositie tot een redelijk positieve conclusie. Over het algemeen zijn de vereiste beleidsdocumenten en procesbeschrijvingen aanwezig, en wordt ook dienovereenkomstig gehandeld.

De belangrijkste aandachtspunten die in dit hoofdstuk genoemd worden zijn de huidige onduidelijkheid over de duur van het dagprogramma, de moeizame en weinig flexibele organisatie van het bezoek, de beperkte mogelijkheden voor schoolgaande kinderen om hun ouders te bezoeken, het niet in de open buitenlucht kunnen luchten door vrouwelijke gedetineerden die in de isoleercel zijn geplaatst en de tekortschietende zorg voor degenen die verblijven in een isoleercel.

Aan borging van de verschillende processen wordt in wisselende mate aandacht besteed, maar overal is nog wel verbetering wenselijk.

---

¹⁰ In de wederhooorreactie geeft de inrichting aan dat doorgaans binnen enkele dagen het verweerschrift gereed is.

3

Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de gedetineerden in de PI Zwolle. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de kwaliteit van de omgang met en de bejegening van de gedetineerden.

3.1 Screening

Criterium

Zo snel mogelijk na binnenkomst dient de inrichting een gedetineerde te screenen op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegedetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke behoeften en zorgbehoeften. Er zijn, met uitzondering van screening vanwege een meerpersoonscelplaatsing, momenteel nog geen landelijk voorgeschreven procedures voor de screening van gedetineerden bij binnenkomst. De Ist verwacht van de inrichting ten minste dat zij bij insluiting relevante informatie signaleert en verifieert dat zij spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde informeert naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften.

Alvorens de inrichting een gedetineerde plaatst op een meerpersoonscel, heeft zij nagegaan of er contra-indicaties zijn.¹¹

Bevindingen

De inrichting beschikt over een vastgelegd beleid dat het inkomstenproces beschrijft. Nieuw binnengekomen gedetineerden plaatst de inrichting de eerste uren uitsluitend op een eenpersoonscel. In principe vindt binnen een dag vervolgens een intakegesprek plaats op de afdeling. Tijdens het intakegesprek probeert het personeel door middel van een persoonlijk gesprek een beeld te krijgen van de gedetineerde, in hoeverre het gedrag past op de afdeling en welke risico's het verblijf met zich mee kan brengen. De lengte en de uitvoerigheid van het gesprek verschillen per gedetineerde en kunnen ook afhankelijk zijn van de drukte op afdeling.

Medische screening vindt uiterlijk de eerste werkdag na binnenkomst plaats. De verpleegkundige noteert de uitkomsten van de medische screening in het geautomatiseerde informatiesysteem MicroHis. Door de komst van het PPC is het mogelijk dat gedetineerden die na vijf uur 's

---

¹¹ Dit kunnen zijn: psychische gestoordheid, verslavingsproblematiek, de gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De Ist is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

middags binnenkomen nog een medische screening krijgen.

Het komt voor dat mensen direct van de straat in de PI Zwolle ingesloten worden, maar meestal komen gedetineerden uit een andere inrichting of vanuit het politiebureau. Dit betekent dat er informatie over de fysieke en mentale gesteldheid van gedetineerden en het beveiligingsrisico vooraf vaak al bekend is. Deze externe informatie krijgt de bevolkingsadministratie (BVA) en/of het Bureau Selectie en Dententiebegeleiding (BSD) vaak aangeleverd door bijvoorbeeld de politie, het Openbaar Ministerie of een andere penitentiaire inrichting. Met name de informatieverstrekking vanuit andere penitentiaire inrichtingen is uitgebreid en verloopt soepel. De ontvangen informatie wordt geverifieerd en doorgezonden aan de leefafdeling waar de nieuw binnengekomen gedetineerde instroomt. Afdelingshoofden controleren regelmatig in het informatiesysteem TULP in hoeverre alle gedetineerden daadwerkelijk een intakegesprek hebben gekregen. In de praktijk blijkt dat de score 100% is maar dat de uitvoerigheid van de rapportages verschilt.

In hoeverre een gedetineerde geschikt is om een cel te delen screent het personeel tijdens het intakegesprek op de afdeling. In de beslissing neemt het personeel ook het resultaat van de medische screening mee. Een contra-indicatie is bijvoorbeeld een psychische stoornis. Tegenwoordig zijn er in de PI Zwolle alleen nog op de vrouwenafdeling meerpersoonscellen. In verband met ruimtegebrek op de vrouwenafdeling is het voorgekomen dat rokers en niet rokers bij elkaar geplaatst zijn. Formeel beschouwt de inrichting rookgedrag niet als een contra-indicatie. Er is geen maximum termijn voor het verblijf op een meerpersoonscel.

Oordeel

Screening

Beleid

Uitvoering

Borging

Op het criterium screening voldoen het beleid en de borging. De uitvoering voldoet overwegend omdat de inrichting niet altijd kan voorkomen dat rokers in een meerpersoonscel bij niet-rokers worden geplaatst en omdat het intakegesprek niet altijd tijdig of uitvoerig gebeurt in verband met gebrek aan tijd.

Aanbeveling

Plaats gedetineerden die roken niet samen met andere gedetineerden die niet roken op cel.

3.2 Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd. Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe. De directie overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen

De PI Zwolle gaat uit van een persoonsgerichte bejegening van de gedetineerden.

In veel interviews werd de sfeer in de inrichting, en daarmee ook de omgang met gedetineerden, als “gemoedelijk” getypeerd. De gedetineerden zelf bevestigen dat. Ook in de (in 2007 gehouden) gedetineerdensurvey scoorde Zwolle hoog.

Discriminatie kwam niet als een belangrijk issue naar voren in de gesprekken die de Ist voerde.

Naast het beeld dat het personeel in het algemeen respectvol met gedetineerden omgaat, staat ook de signalering, die met name op de vrouwenafdelingen betrekking heeft, dat personeel soms te weinig afstand houdt, waardoor de verhoudingen te amicaal worden.

Een ander tegengeluid is dat de commissie van toezicht de laatste tijd een verzakelijking en verkilling in de onderlinge omgang waarneemt.

De inrichting is bezig een visie op bejegening te ontwikkelen. De behoefte daaraan is mede ingegeven doordat de PI Zwolle zoveel verschillende regimes kent, hetgeen met de komst van het PPC nog is versterkt.

In theorie is er een mentoraat, maar in de praktijk wordt er nauwelijks inhoud aan gegeven, hoewel de functieomschrijving van (senior) piw'er deze taak wel uitdrukkelijk benoemt.

Er is een gedetineerdencommissie (Gedeco), die elke zaterdag vergadert. Eenmaal per maand is er een vergadering met de (vervanger van de) directeur.

Bejegening

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Omdat de inrichting bezig is een visie op bejegening te ontwikkelen, maar deze nog niet op papier staat, voldoet het beleid niet volledig maar overwegend.

Ook de uitvoering voldoet overwegend. Er is wel veel goeds te melden over de bejegening van gedetineerden in de PI Zwolle, maar een minpunt is het nauwelijks functionerende mentoraat. De PI Zwolle kijkt wel kritisch naar de bejegening, maar van een systematische evaluatie is geen sprake.

Daarom voldoet de borging beperkt.

Aanbeveling

Realiseer een goed functionerend mentoraat.

3.3 Rapportage en documentatie

criterium

De ISt verwacht dat de penitentiaire inrichting een procesbeschrijving met kwaliteitseisen heeft geformuleerd die vastlegt wie met welke frequentie waarover rapporteert, dat de p.i. informatie over het verblijf van een gedetineerde, zoals dagrapportages, registreert in TULP-selectie en dat de leiding van de p.i. de kwaliteit van rapportages bewaakt.

Van iedere gedetineerde dient de inrichting tevens een penitentiair dossier aan te leggen met onder meer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d.

Bevindingen

Er is een actuele procesbeschrijving over rapportage en documentatie in de PI Zwolle. De inrichting houdt van iedere gedetineerde een elektronisch penitentiair dossier bij. In dit dossier staan, aan de hand van een standaardformat, de persoonlijke gegevens en bijzonderheden vermeld van iedere gedetineerde.

In de dossiers die de Inspectie heeft ingezien staan naast bovengenoemde gegevens praktisch geen aantekeningen van piw'ers over het gedrag tijdens detentie en eventuele gebeurtenissen. Wel is het in het dossier terug te vinden als zich incidenten hebben voorgedaan of wanneer bijvoorbeeld disciplinaire straffen zijn opgelegd.

Dat het mentorschap in de PI Zwolle niet sterk is ontwikkeld, blijkt ook uit het feit dat er weinig tot geen extra aantekeningen zijn van de mentor in het dossier. De mentor is wel verantwoordelijk voor het opstellen van de eindrapportage.

Op de afdelingen maken inrichtingswerkers dagelijks een rapportage over de gebeurtenissen van de dag. Deze informatie heeft als doel om collega's die de dienst overnemen te informeren.

Bij het BSD zijn er geen achterstanden in het bijwerken van de dossiers van gedetineerden. De inhoud van de rapportages die het BSD van de afdelingen ontvangt, zijn van wisselende kwaliteit. De medische dienst rapporteert in MicroHis, een informatiesysteem waar psychiaters wel en psychologen geen toegang toe hebben.

Oordeel

Het beleid voldoet in PI Zwolle bij het proces rapportage en documentatie. De uitvoering voldoet in beperkte mate omdat het maken van rapportages over het verblijf van de gedetineerde te weinig gebeurt. De borging voldoet overwegend.

Aanbeveling

Draag er zorg voor dat piw'ers op de afdelingen regelmatig rapporteren over gedetineerden en dat de kwaliteit van rapportages constant is.

Rapportage

Beleid

Uitvoering

Borging

3.4 Conclusie

Op het aspect omgang met gedetineerden voldoet de uitvoering in de PI Zwolle overwegend wat betreft de screening en de bejegening van gedetineerden. De bejegening is persoonsgericht en het klimaat in de inrichting is gemoedelijk te noemen. Het mentoraat staat nog wel in de kinderschoenen en de borging op het criterium bejegening scoort beperkt omdat er geen sprake is van systematische evaluatie. Aangezien de PI Zwolle zoveel verschillende regimes kent, zeker met de komst van het PPC, is er behoefte aan het ontwikkelen van een visie op bejegenen.

Het proces rapportage en documentatie krijgt in de inrichting een beperkte invulling omdat de kwaliteit en frequentie van rapportages niet constant is.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in de PI Zwolle. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de fysieke veiligheid van de gedetineerden en het inrichtingspersoneel.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

criterium

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van artikel 52 lid 4 van de European prison rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting.

De laatste jaren is het beleid van de DJI voor brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures voor de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

De plannen en instructies ter beheersing van calamiteiten zijn actueel en voldoen aan de eisen van DJI. In de huidige versie van het calamiteitenplan zijn enkele wijzigingen aangebracht die momenteel bij de OR liggen. In de ESA 2009 werd geconstateerd dat de beveiligingsmethodiek geïntegreerd is in de calamiteitenmap.

De inrichting beschikt over afzonderlijke geldige gebruikersvergunningen voor de locaties Zuid 1 en Zuid 2. In de toekomst zal dit voor de PI Zwolle één gebruikersvergunning worden. Omdat er regelmatig verbouwd wordt, legt de inrichting steeds alle bouwplannen van te voren voor aan de gemeente en betreft tevens de brandweer. Pas na instemming vangen verbouwingen aan zodat er niet van de gebruikersvergunning wordt afgeweken.

In het kader van de brandveiligheid zijn alle cellen voorzien van rookmelders. De cellen hebben tevens een spreekluisterverbinding.

Nooddeuren zijn, waar het veiligheidsarrangement dit mogelijk maakt, herkenbaar en vrij van obstakels.

De PI Zwolle hanteert een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) die

conform het landelijk systeem RiePorter (sinds 2008) van DJI is. De RI&E wordt op afdelingsniveau uitgezet. Er is een uitgebreid plan van aanpak beschikbaar. De doorlooptijd van iedere afzonderlijke deel-RI&E is vooralsnog op drie jaar gezet. Indien zich grote veranderingen binnen de organisatie voordoen zal deze omlooptijd worden losgelaten en zal er sneller een nieuwe RI&E op afdelingsniveau worden uitgezet. Eind 2010 zet de PI Zwolle nieuwe RI&E's uit voor de 10 afdelingen waar reeds een PvA wordt uitgevoerd.

De inrichting heeft een operationele BHV-organisatie. Van de executieve medewerkers is ruim 92% opgeleid. Voor de BHV is er een oefenjaarplan BHV. Voorafgaand aan elk oefenjaar dienen afdelingshoofden en teamleiders bij de BHV-coördinator aan te geven op welke datum wat voor soort oefeningen worden gehouden en wie de aangewezen ploegleider is. Ook calamiteitenoefeningen vinden geregeld plaats. De inrichting heeft over het afgelopen jaar de eigen doelstelling niet gehaald, maar voldoet ruimschoots aan de norm van DJI. Gijzelingsoefeningen worden volgens de inrichting tweemaal per jaar gehouden. Daarbij zijn dan altijd piw'ers en complexbeveiligers aanwezig. De executieve medewerkers die de Inspectie sprak hadden naar eigen zeggen weinig tot geen ervaring met gijzelingsoefeningen. Wel zou er m.b.t. gijzelingen een uitgebreide instructiemap zijn die bij de complexbeveiligers onder de aandacht wordt gebracht. De instructies staan op papier en zijn op intranet te raadplegen.

De inrichting betreft externen zoals de brandweer Zwolle bij oefeningen. De resultaten van oefeningen evalueert de inrichting altijd; ook met externen die bij de oefening betrokken waren. Het oppakken van verbeterpunten die uit evaluaties voortvloeien kan volgens medewerkers nog wel beter.

Van incidenten met een veiligheidsrisico worden rapportages opgesteld en wordt een registratie bijgehouden. Het gaat dan bijvoorbeeld om pogingen tot brandstichting.

Oordeel

Calamiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

Beleid met betrekking tot het criterium preventie en beheersing van calamiteiten is aanwezig en voldoet. Er is een operationele BHV-organisatie, een oefenjaarplan BHV en er wordt voldoende geoefend, ook met externen. Een aantal medewerkers heeft echter geen ervaring met gijzelingsoefeningen. De uitvoering voldoet daarmee overwegend. Van incidenten met een veiligheidsrisico worden rapportages opgesteld en registratie bijgehouden. Oefeningen worden na afloop, indien van toepassing samen met externen, geëvalueerd. De naar voren gekomen verbeterpunten zouden echter beter opgepakt kunnen worden. De borging voldoet daardoor ook overwegend en niet volledig.

Aanbeveling

Bewaak dat verbeterpunten, die uit de evaluatie van calamiteiten- en BHV-oefeningen blijken, ook daadwerkelijk worden opgepakt.

4.2 Agressiebeheersing

Criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven de European prison rules in artikel 52 en verder aan dat er procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning- en controlcyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. De Ist beoordeelt onder meer de inrichtingspraktijk om geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden te voorkomen en te beheersen. Ook beoordeelt de Ist of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches.

De ministeriële Regeling geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen regelen expliciet de toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde Handboek Intern bijstandsteam (IBT) van DJI. De Ist verwacht dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd IBT dat binnen 30 minuten inzetbaar is en dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO).¹²

Bevindingen

De inrichting beschikt over een uitgebreid protocol mechanische middelen waarin de regelgeving m.b.t. en de toepassing van mechanische middelen is beschreven. Het protocol bevat een specifiek logboekformulier voor afgezonderde gedetineerden waarbij mechanische middelen worden toegepast. Het bevat rapportage- en evaluatieformulieren en het bevat

¹² Het IBT is een groep speciaal opgeleide medewerkers van de PI. Het IBT wordt in staat geacht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten door medewerkers bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

dienstinstructies voor alle functiegroepen die betrokken zijn bij beslissingen omtrent de feitelijke toepassing van mechanische middelen. Als geweldsinstructie hanteert de inrichting de ministeriele regeling “Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen”. Daarnaast volgt de inrichting de geldende circulaire van DJI, zoals de circulaire Richtlijnen Pepperspray. Ter voorkoming van agressie en geweld volgt de inrichting het DJI beleid van motiverende bejegening. Er is specifieke aandacht voor deëscalerend optreden.

De inrichting beschikt over een operationele IBT-organisatie die regelmatig oefent in o.a. het aanbrengen van mechanische middelen. Uitsluitend de leden van het IBT mogen mechanische middelen aanbrengen. Het IBT, dat bestaat uit ongeveer 30 IBT’ers, 4 commandanten en 4 plaatsvervangers, heeft voldoende middelen tot zijn beschikking. Het IBT staat binnen een uur gereed. De inzet van het IBT wordt na afloop altijd geëvalueerd.

Daar waar het aanbrengen van mechanische middelen aan IBT-leden is voorbehouden, daar is elk personeelslid geautoriseerd om gepast geweld toe te passen.

Omdat er al een jaar geen sport en communicatie in de inrichting wordt gegeven, ervaart personeel dat het hiervoor onvoldoende getraind is. Training in PPO, dat een onderdeel vormt van de sport, kan immers niet gevolgd worden. Nu er geen PPO is, overweegt de inrichting om ook de Fitkit¹³ niet af te nemen. Het is immers niet deugdelijk om personeel te toetsen op iets waar geen training voor wordt aangeboden. Indien medewerkers bij een incident geweld hebben gebruikt, dan gaat er standaard een rapportage naar het afdelingshoofd en de directie. Er zijn afdelingshoofden die het incident vervolgens ook evalueren met de medewerkers. Dit gebeurt echter niet overal standaard.

De kwantitatieve inzet van medewerkers zou in principe voldoende aansluiten bij het risico van agressie en geweld door gedetineerden. Omdat er geen ruimte meer is in de formatie om uitval wegens ziekte of andere omstandigheden op te vangen, komt het ook voor dat er sprake is van onderbezetting op afdelingen. Medewerkers voelen zich dan niet altijd veilig.

Op plekken in de inrichting die kwetsbaar zijn voor agressie en geweld is, over het algemeen camera-(toe)zicht. In de werkzalen zijn geen camera’s aanwezig. Er wordt daar wel veel geïnvesteerd in persoonlijk contact en werkmeesters hebben piepers. Op de leefafdelingen in Zuid 2 waar de vrouwelijke gedetineerden zitten, zijn ook geen camera’s. Volgens sommige medewerkers zouden die er net als bij de mannelijke gedetineerden wel moeten komen. Er is geen effectief toezicht op de luchtplaatsen omdat camera’s op de ringmuur i.p.v. de luchtplaats gericht staan en toezichthou-

---

¹³ De Fitkit heeft als doel de fitheid van het executief personeel te stimuleren en te testen.

dend personeel op de luchtplaats geregeld met elkaar op een bankje een praatje zit te maken. De inrichting heeft overigens de technische mogelijkheid om camerabeelden van de meest risicovolle locaties op te slaan. De gedetineerden voelen zich over het algemeen veilig in de inrichting. De vrouwelijke gedetineerden maken zich wel zorgen over hun veiligheid indien er brand zou uitbreken.

Agressie-beheersing

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid van de inrichting voor het criterium agressiebeheersing voldoet. Er is een protocol mechanische middelen en de geweldsinstructie wordt gehanteerd. De uitvoering is voor wat betreft het IBT en het toepassen van mechanische middelen in orde. Er is echter geen personeelssport en dus geen fysieke weerbaarheidstraining voor personeel. Daarom voldoet de uitvoering slechts beperkt. De borging voldoet overwegend omdat de inzet van het IBT geëvalueerd wordt en er standaard rapportages worden opgesteld van incidenten, maar deze incidenten niet altijd geëvalueerd worden.

Aanbeveling

Realiseer personeelssport voor medewerkers zodat fysieke weerbaarheidstraining voldoende aandacht krijgt.

4.3 Drugsontmoediging

Criterium

De beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden is in het gevangeniswezen vaak een probleem. Om die reden heeft DJI in 2008 het drugsontmoedigingsbeleid ingevoerd. De ISt gaat na in hoeverre dit beleid toepassing vindt.

Ook in de 'canon' over penitentiaire scherpste zijn voorschriften geformuleerd die van belang zijn voor het drugsontmoedigingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5 procent van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd. Dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden.

De ISt is, op basis van artikel 58 lid 8 van de European prison rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden, als hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is verder dat ten minste twee inrichtingsfunctionarissen de celinspectie uitvoeren en dat zij aantekening maken van het resultaat van de inspectie.

Bevindingen

De inrichting beschrijft in werkinstructies hoe de urinecontrole (uc) en het visiteren/fouilleren uitgevoerd dienen te worden. In de instructie voor de urinecontrole verwijst de inrichting naar de norm uit de nota

“Drugsonthoudingsbeleid” dat per week ten minste 5% van de populatie steekproefsgewijs aan een uc wordt onderworpen. De inrichting beschrijft vervolgens wanneer gedetineerden voor een uc dienen te worden opgeroepen. Het gaat dan echter uitsluitend om geïndiceerde situaties en niet om steekproefsgewijze controles. Zo zal de gedetineerde waarvan het vermoeden bestaat dat deze drugs gebruikt heeft, aan een controle onderworpen worden. Hetzelfde geldt voor gedetineerden die binnenkort bezoek zonder toezicht krijgen of dit bezoek net gehad hebben. Ook gedetineerden die met verlof gaan of die daar van terugkomen worden gecontroleerd.

Tenslotte onderwerpt de inrichting gedetineerden aan een uc indien zij in aanmerking komen voor overplaatsing naar een open inrichting of indien ze in de reiniging of de keuken gaan werken. In de praktijk, zo blijkt uit de interviews, worden deze instructies ook gevolgd.

Niet in de instructies genoemd, maar wel gemeld aan de Inspectie is de nulmeting bij binnenkomst bij gedetineerden die langer dan zes weken in de inrichting zullen verblijven.

Sinds enkele maanden onderzoekt een ander laboratorium de urine. Omdat ook middelen die als medicatie verstrekt worden de uitslag kunnen beïnvloeden en de medische dienst hierover geen informatie verstrekt, vraagt de inrichting nu vooraf aan de gedetineerde toestemming om inzage te hebben in deze gegevens. Dit voorkomt in een aantal gevallen dat een gedetineerde een positieve uc heeft door het gebruik van medicatie en op basis daarvan een sanctie opgelegd zou krijgen.

Voor het visiteren en fouilleren geldt dat gedetineerden gevisiteerd worden als ze nieuw in de inrichting binnenkomen, als ze terugkomen van een schorsing of verlof en als het vermoeden bestaat dat ze op enig moment contrabande bij zich dragen. Daarnaast vindt visitatie plaats bij een plaatsing in een isoleercel. Na het familiebezoek wordt een bepaald percentage van de gedetineerden gevisiteerd. Voor de overige gedetineerden geldt dat ze gefouilleerd worden. Fouillering wordt verder toegepast na spreekkamerbezoek en voorafgaand aan en na afloop van elk transport naar en van een locatie buiten de inrichting.

Bij een drugsvondst bij gedetineerden doet de inrichting vanaf bepaalde hoeveelheden aangifte bij de politie. Voor bezoekers hangt bij Zuid 1 een bordje dat drugsinvoer niet is toegestaan. Bij Zuid 2 ligt een folder voor bezoekers waarin de inrichting hen informeert over de controles die ter voorkoming van drugsinvoer worden uitgevoerd en de consequenties van het aantreffen van drugs. Bij de mannelijke gedetineerden is in de bezoek-

ruimte geen snoep- of drankenautomaat, omdat gebleken is dat tijdens het gezamenlijk consumeren van producten uit deze automaten bezoek drugs doorgeeft aan gedetineerden. Bij de vrouwelijke gedetineerden zijn dergelijke automaten echter nog wel aanwezig.

De inrichting heeft geen zicht op de effecten van het drugsontmoedigingsbeleid. Doelstelling is wel om in de nabije toekomst dit zicht te verbeteren door uitkomsten van uc's (per afdeling) te analyseren teneinde trends te kunnen herkennen en waar nodig het drugsbeleid bij te kunnen stellen.

Drugs- ontmoediging

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid voor het criterium drugsontmoediging is aanwezig en vertaald in werkinstructies voor personeel. In de instructies voor urinecontrole is echter de nulmeting niet beschreven. Hetzelfde geldt voor de wijze waarop steekproefsgewijze controles gerealiseerd dienen te worden. Het beleid voldoet daarom overwegend en niet volledig. De uitvoering voldoet eveneens overwegend. Weliswaar is deze conform de instructies en worden er nulmetingen uitgevoerd, maar het ontbreekt aan steekproefsgewijze controles. De borging voldoet beperkt omdat de inrichting nog geen zicht heeft op de effecten van het drugsontmoedigingsbeleid.

Aanbeveling

Realiseer, zoals voorgenomen, een beter zicht op de effecten van het drugsontmoedigingsbeleid.

4.4 Conclusie

Over de interne veiligheid in de PI Zwolle is de Inspectie redelijk positief. Het beleid voldoet overwegend tot volledig en ook de borging voldoet gemiddeld genomen overwegend. De inrichting zou wel een beter zicht kunnen realiseren op de effecten van het eigen drugsontmoedigingsbeleid. De uitvoering laat een wisselend beeld zien. Daar waar de drugsontmoediging overwegend voldoet, daar schiet de agressiebeheersing nog duidelijk te kort. Dit komt vooral door het in het geheel niet doorgaan van de personeelssport waardoor er aan het personeel geen fysieke weerbaarheidstraining wordt aangeboden.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in de PI Zwolle. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de maatschappijbeveiliging. Daarbij gaat het om afdoende verhindering dat een gedetineerde zich kan onttrekken aan de vrijheidsbeneming en om voldoende weging van maatschappelijke risico's bij het toekennen van vrijheden aan een gedetineerde.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht

Criterion

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten van de daadwerkelijke vrijheidsbeneming waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting.

Vanwege een toenemend aantal ontvluchtingen heeft de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) in 2006 expliciet beleid vastgesteld gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen ter voorkoming van ontvluchting.¹⁴ De ISt ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria, waarbij zij onderscheid maakt tussen statische en dynamische beveiligingsaspecten.

De ISt betreft bij haar beoordeling de resultaten van de in opdracht van de SDGW gemaakte externe security audit (ESA).¹⁵

Bevindingen

Dynamische beveiligingsaspecten

De inrichting heeft in instructies vastgelegd hoe het personeel dient te handelen bij de in de landelijke instructie Penitentiaire Scherppte beschreven kritische processen bezoek, luchten, celinspectie, aanwezigheidscontrole en urinecontrole. Dit laatste proces is reeds aan de orde geweest in het vorige hoofdstuk. In dit hoofdstuk gaat de Inspectie in op de overige vier processen.

Voor het luchten geldt dat de uitvoering in meerdere opzichten afwijkt van hetgeen is beschreven in "Penitentiaire Scherppte". Personeel stelt zich niet diagonaal op omdat dit ten koste zou gaan van de eigen veiligheid. Liever

¹⁴ Rapportage 'taskforce penitentiaire scherppte', directie gevangeniswezen DJI, mei 2006, herzien in 2008.

¹⁵ Een externe security audit is een systematische doorlichting van de stand van de beveiligingsvoorzieningen van een inrichting.

lopen ze gezamenlijk een rondje of nemen plaats op een van de bankjes. Diverse malen constateerde de Inspectie dat personeel druk met elkaar in gesprek was op deze bankjes en geen toezicht hield op de gedetineerden. Het zicht op de luchtplaats van de mannelijke gedetineerden wordt sowieso beperkt door een heuvel in het midden van de luchtplaats. Indien iemand hurkt of tegen de grond wordt gewerkt is dit van de overzijde van de luchtplaats niet te zien. Op de ringmuur zijn camera's geplaatst, die tijdens het bezoek van de Ist op de muur gericht stonden en niet op de luchtplaats. Volgens personeel is dit de standaardsituatie. Indien camera's wel op de luchtplaats gericht zouden staan levert het uitlezen van de beelden een probleem op omdat er niet genoeg monitoren zijn in de centraalpost. Conform de dienstinstructies controleren personeelsleden voorafgaand aan het luchten de luchtplaats. Het is echter ondoenlijk om deze controle goed uit te kunnen voeren. Op beide luchtplaatsen is veel lage dichte begroeiing aanwezig.

Voor het bezoek geldt dat personeel voorafgaand en na afloop van het bezoek de identiteit van de gedetineerden vaststelt met behulp van biometrische apparatuur. Na afloop van het bezoek mogen bezoekers de bezoekruimte pas verlaten nadat de identiteit van de gedetineerden is vastgesteld. Omdat de biometrische apparatuur geregeld uitvalt, dienen gedetineerden ook een gedetineerdenpasje mee te nemen. De inrichting kan daardoor terugvallen op conventionele methodes om de identiteit vast te stellen. Het disfunctioneren van de biometrische apparatuur is overigens iets wat de Inspectie ook in andere onderzoeken heeft geconstateerd. Hier is het Shared Service Centre van DJI voor verantwoordelijk.

Na het vaststellen van de identiteit voorafgaand aan het bezoek nemen gedetineerden plaats in een wachtruimte. Zodra de bezoekers voor een van de wachtenden in de bezoekruimte plaats nemen, roept het personeel de betreffende gedetineerde op.

In de bezoekruimte is nog geen slangopstelling.¹⁶ Tijdens het bezoek is er toezicht door twee complexbeveiligers of een piw'er en een complexbeveiligger. Volgens het personeel komt het in de praktijk voor dat bij onderbezetting slechts een piw'er toezicht houdt. Wel is in de naastliggende ruimte altijd additioneel personeel aanwezig.

Indien een gedetineerde tijdens het bezoek naar het toilet wil, dan geldt bij het hvb, waar een uur bezoek de norm is, dat het bezoek is afgelopen. Bij de gevangenis, waar twee uur bezoek de norm is, visiteert personeel de

---

¹⁶ DJI laat in alle penitentiaire inrichtingen slangopstellingen aanbrengen om bezoekers en gedetineerden fysiek van elkaar te scheiden. De "slang" is een lange wand van ongeveer een meter hoog, die vaak door de ruimte slingert. Aan de ene zijde van de wand nemen de bezoekers plaats en aan de andere zijde de gedetineerden.

gedetineerden voordat ze naar het toilet gaan. Het bezoek loopt daarna indien gewenst nog door.

Dagelijkse celinspecties worden niet op alle afdelingen uitgevoerd. Personeel geeft aan hier niet altijd tijd voor of zin in te hebben. Bij afdelingen waar dit wel gebeurt houdt personeel een registratie bij. Ook het al dan niet stelselmatig controleren van ruimten waar gedetineerden collectief of individueel verblijven verschilt per afdeling. Gedetineerden geven aan niet standaard in kennis te worden gesteld van een uitgevoerde celinspectie.

Uit de meest recente ESA van juni 2009 bleek dat ook het tellen van gedetineerden nog verbetering behoeft. Zo zou er geen goede communicatie zijn tussen de afdelingen en de bevolkingsadministratie over het daadwerkelijke aantal gedetineerden in de inrichting. Inmiddels is deze afstemming volgens de inrichting wel in orde. Ook de overige in de ESA gemaakte opmerkingen zijn benoemd in een plan van aanpak en zijn volgens de inrichting inmiddels opgepakt.

Omdat er al een jaar geen sport en communicatie is ingeroosterd, vindt er op de meeste afdelingen geen gestructureerd werkoverleg plaats en komen “Penitentiaire Scherpste” en de uitvoering van werk- en dienstinstructies dus ook niet stelselmatig aan de orde. Het werkoverleg wordt door medewerkers node gemist.

Werk- en dienstinstructies die betrekking hebben op de kritische processen zouden een keer per jaar geactualiseerd worden. De Inspectie kon dit echter niet vaststellen, omdat er voor de meeste instructies in de inrichting nog geen versiebeheer is ingevoerd. Wel constateert de Inspectie dat de toepassing van biometrie nog niet is opgenomen in de dienstinstructie voor bezoek. Klaarblijkelijk is deze instructie al enige tijd niet aangepast. Door de introductie van een PPC binnen de PI Zwolle zijn enerzijds een aantal medewerkers naar nieuwe teams binnen het PPC gegaan en is er anderzijds nieuw personeel aangetrokken voor reguliere afdelingen. Hierdoor is de samenstelling van veel teams gewijzigd. Het regelmatig rouleren van personeel draagt volgens “Penitentiaire Scherpste” bij aan de scherp blijven van personeel.

Statische beveiligingsaspecten

De statische beveiligingsvoorzieningen ter voorkoming van ontvluchting werken (m.u.v. de biometrie) goed en defecten worden direct hersteld. De inrichting volgt de landelijke normen voor controle en onderhoud en de technische dienst houdt hiervan registratie bij. De centraalpost bij Zuid 1 biedt weinig ruimte om een aantal belangrijke beveiligingsprocessen

(technisch) te ondersteunen. Het gaat dan om de beperkte ruimte voor het plaatsen van monitoren om camerabeelden uit te lezen en de in de ESA van 2009 geconstateerde beperkte mogelijkheden om bezoekers adequaat te controleren.

Zowel bezoekers als personeel worden onderworpen aan een toegangs- en een beveiligingscontrole. Bij de beveiligingscontrole wordt gebruik gemaakt van een x-ray machine voor meegevoerde goederen en een metaaldetectiepoortje om bij personen metaal te detecteren. De instructie luidt dat personen slechts toegang tot de inrichting verkrijgen nadat ze piepvrij door dit poortje zijn gegaan. De Inspectie constateerde dat ook enkele personen die niet piepvrij door het poortje gingen, toch toegang tot de inrichting kregen.

Oordeel

Beveiliging

Beleid

Uitvoering

Borging

De Inspectie is niet positief over het criterium beveiligingsvoorzieningen en toezicht. Met name op de uitvoering valt veel aan te merken. Zo komen “Penitentiaire Scherpste” en de uitvoering van dienstinstructies niet stelselmatig aan de orde, omdat er geen werkoverleg is ingeroosterd in de inrichting. Bij de kritische processen valt met name bij het luchten op dat het ontbreekt aan penitentiaire scherpste. De luchtplaats bij de mannelijke gedetineerden is niet overzichtelijk. Er is veel lage begroeiing die controle op verboden goederen vrijwel onmogelijk maakt. Personeel staat niet diagonaal opgesteld, let niet altijd goed op en camera’s zijn niet op de luchtplaats gericht. Voor het bezoek geldt dat er nog geen slangopstelling in de bezoekeruimte is om gedetineerden en bezoekers fysiek te scheiden. Dagelijkse celinspecties en het controleren van ruimten waar gedetineerden collectief of individueel verblijven geschieden niet op alle afdelingen. Ook komt het voor dat personen bij het betreden van de inrichting niet piepvrij door het poortje gaan en desalniettemin zonder nadere controle toegang verkrijgen. De uitvoering voldoet om deze redenen niet. Gelet op de diverse voorbeelden van het niet volgen van dienstinstructies kan niet gesteld worden dat deze instructies aantoonbaar gecontroleerd worden op naleving. Mede omdat er voor een groot aantal dienstinstructies geen versiebeheer is, voldoet de borging beperkt. Omdat de dienstinstructies voor bezoek niet volledig actueel zijn, voldoet het beleid overwegend en niet volledig.

Aanbevelingen

- Stel “Penitentiaire Scherpste” en de uitvoering van dienstinstructies structureel aan de orde in het werkoverleg. Voer voor alle dienstinstructies versiebeheer in en zie er op toe dat dienstinstructies ook goed worden uitgevoerd.

- Realiseer een overzichtelijke luchtplaats waardoor de veiligheid van gedetineerden, personeel en de maatschappij beter geborgd is.

5.2 Toekenning verlof

criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële Regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van onbegeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal 60 uur te verlaten; het regimegebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkt en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend.

Uit een landelijk onderzoek naar de toepassing van het vrijhedenbeleid bleek dat de inrichtingen hun vrije beleidsruimte bij de toekenning van verlof zeer verschillend invullen, maar ook dat, in het geval van algemeen verlof, 94 procent van de gedetineerden volgens afspraak terugkeert. De ISt laat de noodzaak van een nadere analyse van de verlofpraktijk van een inrichting afhangen van de mate waarin de desbetreffende inrichting, qua onttrekkingen aan verlof, substantieel afwijkt van genoemd percentage.

Bevindingen

Voor het toepassen van het vrijhedenbeleid volgt de inrichting het Handboek Selectie en Detentiebegeleiding van DJI. Het BSD legt elke stap bij verlof, overplaatsing en selectie vast. Het initiatief voor een verlofaanvraag ligt bij de gedetineerde die hiertoe een standaardformulier kan invullen. De inrichting stelt niet in nauw overleg met de gedetineerden die het aangaat, een verlofschema op waaruit de verlofmogelijkheden blijken. Pas nadat de gedetineerde een verlofaanvraag indient, wordt er naar de mogelijke data gekeken.

Nadat de verlofaanvraag of het selectieadvies is ingediend, verzamelt het BSD alle relevante informatie waarbij het gebruik maakt van een checklist waar bijvoorbeeld op staat welke partijen er geconsulteerd dienen te worden. Bij een positieve uc komt een gedetineerde in ieder geval niet in aanmerking voor verlof of detentiefasering. Verder kijkt het BSD onder andere naar de mediagevoeligheid en de executie-indicator van het OM. Indien er sprake is van een dergelijke indicator vraagt het BSD advies aan het OM.

De verlofaanvraag komt nog niet standaard in het multidisciplinair overleg (MDO) aan de orde, omdat dit overleg in pilotvorm uitsluitend voor een afdeling gehouden wordt.

Het Bureau Capaciteit en Logistiek (BCL) van DJI maakt bij toekenning van verlof een planning en meldt vervolgens aan het BSD wanneer het verlof kan plaatsvinden.

Monitoring van de onttrekkingscijfers vindt plaats in het kader van de planning & controlcyclus. In de periode januari tot en met juli 2010 was sprake van in totaal één onttrekking.

Oordeel

Toekenning verlof

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beperkte aantal gedetineerden dat niet is teruggekeerd van verlof, maakt dat er voor de IST geen aanleiding is voor een nadere analyse van het verlofbeleid. De interne multidisciplinaire voorbereiding van de besluitvorming m.b.t. het vrijhedenbeleid vindt nog slechts voor één afdeling multidisciplinair in het MDO plaats.

Het handboek Selectie en Detentiebegeleiding van de DJI schrijft voor dat het BSD een algemeen verlofschema opstelt. Dit gebeurt in de PI Zwolle niet. Pas nadat de gedetineerde het initiatief neemt kijkt de inrichting naar de mogelijkheden voor verlof. Het beleid en de borging voldoen, de uitvoering voldoet overwegend.

Aanbevelingen

- Bereid voor alle gedetineerden de besluitvorming m.b.t. het vrijhedenbeleid multidisciplinair voor.
- Realiseer tijdig een verlofschema voor alle gedetineerden die in aanmerking komen voor algemeen verlof.

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

criterium

Op 1 juli 2008 is de Wet voorwaardelijke invrijheidstelling van kracht geworden. De voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) houdt in dat een gedetineerde na zijn invrijheidstelling een proeftijd heeft waarin hij zich moet houden aan bepaalde voorwaarden. Houdt hij zich niet aan de voorwaarden dan kan de v.i. worden herroepen. Naast het opleggen van voorwaarden is het ook mogelijk om tijdens de detentie de v.i. uit te stellen of geheel achterwege te laten. In zo'n geval vordert het OM het uitstel of het achterwege laten van de v.i. bij de rechter die over de vordering beslist. Bij dit besluit wordt het gedrag van de gedetineerde in detentie meegewogen: als iemand zich ernstig misdraagt in de penitentiaire inrichting, dan kan de invrijheidstelling worden uitgesteld. Het oogmerk van v.i. is een bijdrage

leveren aan het verminderen van de recidive en daarmee aan het vergroten van de veiligheid in de samenleving.

Voor DJI is de belangrijkste taak het uitbrengen van advies aan het OM over het opleggen van de bijzondere voorwaarden en eventueel over uitstel of achterwege laten van de v.i. Ook heeft DJI een taak in het signaleren van de datum waarop een gedetineerde in aanmerking komt voor v.i. De ISt beoordeelt de toepassing van de v.i.-regelgeving door de penitentiaire inrichting.

Bevindingen

De inrichting hanteert de landelijke handleiding v.i. van DJI. Medewerkers geven er blijk van bekend te zijn met hun rol bij de toepassing van v.i., maar geven ook aan dat er nog weinig praktijkervaring is opgedaan. In de huisregels legt de inrichting de v.i.-procedure uit aan de gedetineerden. Gedetineerden blijken in de praktijk echter niet goed te weten wat de v.i.-procedure inhoud. Omdat er nog weinig ervaring is opgedaan met de v.i.-procedure, is er nog geen sprake van het stelselmatig controleren en het evalueren van een juiste toepassing van de v.i. adviesprocedures.

Oordeel

Het beleid voor v.i. is aanwezig, maar de inrichting heeft nog nauwelijks ervaring met de uitvoering. Het is nog te vroeg om de toepassing van v.i. te evalueren. Het beleid voldoet en de uitvoering en borging kunnen nog niet beoordeeld worden.

VI

Beleid

Uitvoering

Borging

5.4 Conclusie

In dit hoofdstuk heeft de Inspectie met name veel aan te merken op de uitvoering bij het criterium beveiligingsvoorzieningen en toezicht. De afwezigheid van werkoverleggen en het daardoor niet structureel aan de orde stellen van “Penitentiaire Scherpste” en werkinstructies heeft zijn negatieve weerslag op de scherpste in de inrichting. Diverse werkinstructies worden niet correct uitgevoerd en de onoverzichtelijke situatie op de luchtplaats van de mannelijke gedetineerden maakt dat toezicht conform de nota Penitentiaire Scherpste niet mogelijk is.

Voor het criterium toekennen verlop geldt dat de inrichting het proces, door het registreren van elke stap en het hanteren van checklists goed heeft ingericht. Waar het m.b.t. het vrijhedenbeleid nog aan ontbreekt is een multidisciplinaire besluitvorming voor elke gedetineerde. Met de v.i.-procedure heeft de inrichting nog zeer beperkt ervaring opgedaan.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratieactiviteiten in de PI Zwolle. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in welke mate de p.i. de gedetineerden voorbereidt op hun terugkeer in de vrije samenleving en in welke mate zij inspanning levert om het risico van recidive te verminderen.

6.1 Voorbereiding nazorg

criterium

Artikel 107 lid 4 van de European prison rules wijst op het belang van nauwe samenwerking met instanties in de vrije samenleving om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie van medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er) geïntroduceerd. De mmd'er moet een coördinerende brugfunctie vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtsgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg. Daarnaast dienen zij gemeenten te informeren over en te betrekken bij het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Een en ander is uitgewerkt in de instructie 'Werkprocessen mmd' van de DJI.

Bevindingen

De mmd is in staat om in principe alle gedetineerden binnen tien dagen na binnenkomst te screenen op de vier aandachtsgebieden. De mmd'ers zeggen dat zij met name aandacht besteden aan de schuldproblematiek (aandachtsgebied inkomen) en huisvestingsproblematiek bij gedetineerden. Uit de prestatiecijfers van de mmd blijkt dat in 2009 voor 63% van de gedetineerden inkomen en voor 69% huisvesting is gerealiseerd. Het komt vaak voor dat gedetineerden tijdens hun verblijf in detentie hun (huur) woning kwijtraken. De manier waarop de gemeente hierop inspeelt verschilt per gemeente.

De mmd ervaart de werkbelasting als te groot en kan daardoor slechts een kleine groep gedetineerden actief begeleiden bij de voorbereiding op terugkeer in de samenleving in de laatste zes weken voor ontslag. In de praktijk gaat het om ongeveer een kwart van het aantal gedetineerden en de

gedetineerde moet zelf hiervoor ‘aan de bel’ trekken. De geïnterviewde gedetineerden beaamden dat ze zonder actieve hulpvraag geen ondersteuning hoeven te verwachten van de mmd. Zij betreuren het ook dat zij pas zo kort voor ontslag actief kunnen werken aan hun voorbereiding op terugkeer.

Om gedetineerden te motiveren om zelf initiatief te nemen stelt de mmd een groot aantal brochures en folders beschikbaar met daarin uitleg en voorbeeldbrieven over onderwerpen als inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie, opvragen van een identiteitsbewijs, inschrijven als woningzoekende en bijvoorbeeld adressen van zorgverzekeraars.

De directie geeft aan dat de ketenaansluiting niet goed is ontwikkeld hetgeen volgens de directie soms tot onverantwoorde situaties leidt zoals bijvoorbeeld het plotseling moeten vrijlaten van mensen zonder dat enige vorm van opvang of zorg is geregeld. Om die reden heeft PI Zwolle een bijeenkomst georganiseerd voor gemeentes om deze problematiek onder de aandacht te brengen en knelpunten te bespreken. Hierover is ook contact met reclasseringsorganisaties.

Oordeel

nazorg

Beleid

Uitvoering

Borging

Op het criterium voorbereiding nazorg voldoen het beleid en de borging.

De uitvoering voldoet overwegend maar niet volledig vanwege het door de mmd onvoldoende invulling kunnen geven aan haar taken. Hierdoor is het niet mogelijk om het merendeel van de gedetineerden ondersteuning te bieden bij de voorbereiding op terugkeer in de samenleving.

Aanbeveling

Draag er zorg voor dat de mmd daadwerkelijk uitvoering kan geven aan haar taken, zodat gedetineerden beter ondersteund kunnen worden bij de voorbereiding op de terugkeer in de samenleving.

6.2 Reïntegratietrajecten

Criterium

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zo veel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn, aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten. Vervolgens is het beleid erop gericht zowel in de inrichting als bij relevante instanties aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgoorzieningen.

Bevindingen

In PI Zwolle is de uitvoering van het beleid Terugdringen Recidive (TR) langzaam van de grond gekomen en kampt TR met een tekort aan mankracht. Nog niet alle gedetineerden met een strafrestant van minimaal vier maanden of met aansluitend reclasseringstoezicht zijn gescreend. Indien de reclassering een RISC¹⁷ heeft afgenomen volgt binnen vijf werkdagen een reïntegratieplan. De uitvoering en afstemming van de reïntegratie-activiteiten voor gedetineerden zijn tussen de directie en de regionale reclasseringsorganisaties nog onvoldoende ontwikkeld.

Het aanbod van onderwijs in PI Zwolle is relatief uitgebreid. De inrichting biedt de volgende cursussen aan: Nederlandse taal, rekenen, computerles voor beginners en gevorderden, opleiding MKB, theorieles voor het autorijbewijs en een typecursus. Binnenkort volgt op verzoek een opleiding sociale hygiëne. Het volgen van een zelfstudie in de inrichting is mogelijk maar volgens gedetineerden is het niet eenvoudig om hiervoor toestemming te krijgen. Ondanks het relatief ruime aanbod van onderwijsactiviteiten is de mogelijkheid om deel te nemen aan een cursus beperkt. In PI Zwolle is slechts één onderwijzer werkzaam. Als deze ziek is of op vakantie, ligt het onderwijs stil. Er is wel veelvuldig contact tussen de inrichting en andere penitentiaire inrichtingen over opleidingen en interventies maar de uitvoering is beperkt. Voorheen was er tussen PI Zutphen en PI Zwolle wekelijks vervoer om gedetineerden deel te laten nemen aan opleidingen. Uit de gedetineerdensurvey blijkt dat 56% van de gedetineerden het gevoel heeft niet goed te zijn voorbereid op terugkeer in de samenleving.

Oordeel

Reïntegratie

Beleid

Uitvoering

Borging

Het reïntegratiebeleid is in PI Zwolle nog niet voldoende tot ontwikkeling gekomen. Het beleid en de borging voldoen overwegend maar niet volledig aan de verwachtingen. De uitvoering voldoet beperkt omdat, ondanks het relatief ruime aanbod aan cursussen, de mogelijkheid om een cursus te volgen te beperkt is. Daarnaast ontbreekt een systematische evaluatie en bijstelling van de reïntegratiedoelstellingen en –activiteiten tussen de inrichting en de regionale reclasseringsorganisaties.

Aanbevelingen

- Breid de mogelijkheden om aan onderwijs deel te nemen uit.
- Evalueer de reïntegratiedoelstellingen en –activiteiten met de regionale reclasseringsorganisaties.

¹⁷ Risc staat voor Risico Inschattingsschalen en is een instrument om criminogene factoren op te sporen.

6.3 Conclusie

Hoewel de PI Zwolle overwegend voldoet aan de criteria, zijn de activiteiten gericht op maatschappelijke reïntegratie nog niet volledig tot ontwikkeling gekomen. Door het door de mmd onvoldoende invulling kunnen geven aan haar taken en de onderbezetting bij TR is het slechts mogelijk om een kleine groep actief te begeleiden bij terugkeer in de samenleving. Het onderwijsaanbod is voldoende maar de mogelijkheid om deel te nemen is te beperkt aangezien er voor de hele inrichting maar één onderwijzer is. Ook de samenwerking met de regionale reclasseringsorganisaties verdient aandacht.

7 Organisatieaspecten

Van de organisatieaspecten beziet de ISt die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op drie organisatieaspecten. Ook in dit hoofdstuk opent elke paragraaf met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de drie organisatieaspecten personeelsmanagement, communicatie en integriteit.

7.1 Personeelsmanagement

Criterium

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Verder moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen.¹⁸

De sectordirectie gevangeniswezen volgt per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de planning-en-controlcyclus. Prestatie-indicatoren zijn ondermeer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een Checklist borging competentie management. Ook kijkt de ISt naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit waarvoor een streefpercentage van 5 procent wordt gehanteerd.

Bevindingen

De inrichting volgt het personeelsmanagementbeleid van DJI en heeft niet voorzien in locatiespecifiek beleid.

Het personeel van de PI Zwolle toont over het algemeen een grote betrokkenheid bij het werk.

De typering “gemoedelijk” die voor de omgang met gedetineerden werd gebruikt, lijkt ook van toepassing op de onderlinge omgang tussen het personeel.

De verbeterpunten die werden aangedragen in de in 2007 uitgevoerde

---

¹⁸ Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules artikel 47 en verder.

BASAM¹⁹, zijn aangepakt en binnen de inrichting besproken; hier en daar wordt wel geklaagd dat gaandeweg de aandacht hiervoor wat is weggezakt.

Een in het oog springend probleem is de onderbezetting bij de piw'ers. Op de verblijfsafdelingen zijn minder personeelsleden aanwezig dan volgens de normering zou moeten. De gevolgen hiervan zijn velerlei: soms vallen activiteiten voor gedetineerden uit, veelvuldig vallen personeelsactiviteiten uit, er is geen tijd om het mentoraat inhoud te geven, er worden te weinig celinspecties uitgevoerd, er is niet altijd personeel voor de isoleercellen, etc. In bijzondere situaties is het al snel nodig gedetineerden in te sluiten, omdat het personeel elders ingezet moet worden.

De druk op de personeelscapaciteit wordt nog verhoogd door de gebouwelijke situatie van deze inrichting, die met zich meebrengt dat een aantal functies dubbel (in beide gebouwen) bezet moet worden. Ook de tijdrovende ziekenhuisbewaking legt beslag op de personeelsinzet.

Daar komt bij dat veel aandacht binnen de PI Zwolle uitgaat naar het nieuw gevormde PPC. Bij veel personeelsleden bestaat de indruk dat het PPC in mensen en middelen een prioriteit krijgt die ten koste van de reguliere afdelingen gaat.

Wellicht zijn enkele van de hiervoor genoemde problemen van tijdelijke aard. De inrichting heeft kort voor het bezoek van de Inspectie een aantal nieuwe personeelsleden kunnen werven, die binnen enkele maanden als ingewerkte medewerkers inzetbaar zullen zijn.

Buiten de opleidingsmogelijkheden die in het kader van een sociaal plan worden aangeboden is volgens de geïnterviewden het scholings- en opleidingsprogramma beperkt. De inrichting levert een bijdrage aan functiegerelateerde opleidingen door de kosten ervan te betalen. Het volgen van de opleiding moeten de betrokkenen in eigen tijd doen.

In het najaar van 2010 moeten alle medewerkers met gedetineerdencontacten de door DJI landelijk uitgerolde cursus Motiverend Bejegenen volgen. Functioneringsgesprekken worden in beginsel jaarlijks gevoerd. In 2009 is dat met 87% van de medewerkers gebeurd.

Het ziekteverzuim is ten opzichte van 2008 licht gedaald en bedroeg in 2009 5,9%.

Oordeel

De inrichting volgt ten aanzien van personeelsmanagement het DJI beleid en heeft hiervoor geen locatiespecifiek beleid ontwikkeld. Het beleid

Personeel

Beleid

Uitvoering

Borging

¹⁹ De BASAM staat voor Basis vragenlijst Amsterdam en wordt gebruikt om de arbeidstevredenheid te meten. De BASAM is ingedeeld in de vijf hoofdthema's: inhoud van het werk; houding t.o.v. de organisatie; houding t.o.v. de leidinggevende en collega's; houding t.o.v. de beloning; de fysieke arbeidsomstandigheden.

voldoet daarom beperkt. In verband met de vele problemen die de onderbezetting met zich meebrengt beoordeelt de Inspectie de uitvoering als beperkt voldoende.

Omdat de resultaten van de BASAM met het personeel besproken zijn, maar verder geen sprake is van een stelselmatige evaluatie, voldoet de borging beperkt.

Aanbevelingen

Zet nieuw geworven personeel zo in dat uitval van activiteiten voor gedetineerden en personeel zoveel mogelijk voorkomen wordt.

7.2 Communicatie

Criterium

De European Prison Rules refereren in artikel 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting. Naast een beoordeling hiervan is de ISt van mening dat een inrichting voor relevante maatschappelijke partners een actief PR-beleid dient te voeren.

Bevindingen

In documenten is de communicatie- en overlegstructuur vastgelegd en is aangegeven welke overlegvormen er binnen de PI Zwolle zijn, met een aanduiding van de vereiste deelnemers, de frequentie en het doel (informatief, besluitvormend, etc.).

In de dagelijkse praktijk beoordeelt het inrichtingspersoneel de interne communicatie als rondt slecht.

Er zijn nieuwsbrieven, het ochtendrapport verschijnt op het net, er worden veel e-mails naar het personeel gezonden. Niettemin zijn in vrijwel alle interviews veel klachten geuit over de interne communicatie binnen de inrichting. Men ervaart een gebrek aan informatie over de stand van zaken binnen de inrichting.

Het lijkt erop dat formeel de communicatie wel in orde is, maar dat deze de geadresseerden niet effectief bereikt. Men heeft het gevoel overspoeld te worden door e-mails van heel wisselend gewicht, en constateert dat er in de inrichting “niet zo’n leescultuur” bestaat. De mailberichten worden veelal niet of niet goed gelezen.

Teamoverleggen vallen vaak uit, en voorzover ze gehouden worden fluctueert het aantal deelnemers. Verslaglegging van wel gehouden overleg is zeer summier.

Ook langs deze weg bereikt informatie het personeel dus niet.

Er wordt wel melding gemaakt van afdelingshoofden die hun team informeel informeren, en van andere vormen van informele communicatie: “veel communicatie loopt niet via de lijn maar via de gang”.

Overleg waar de individuele gedetineerden besproken worden vindt op de meeste afdelingen niet structureel plaats. Er is dan ook niet in voorzien dat alle gedetineerden regelmatig de revue passeren.

Op een enkele afdeling gebeurt dat wel. Van een overleg dat de ISt bijwoonde kreeg zij een positief beeld. Er werd ruim aandacht besteed aan bijzonderheden rond een aantal gedetineerden, er was de bereidheid voor een bijzondere situatie oplossingen te zoeken die buiten de normale routine vallen, en de bespreking was zo ingericht dat alle gedetineerden tenminste eenmaal per zes weken aan bod komen.

Oordeel

Het op schrift gestelde communicatiebeleid voldoet aan de eisen die daaraan gesteld mogen worden.

In de uitvoering concludeert de ISt dat het rondzenden van veel berichten nog niet tot effectieve communicatie leidt. De uitvoering voldoet daarmee beperkt.

Van borging is geen sprake.

Aanbeveling

Onderzoek de mogelijkheden om de effectiviteit van de interne communicatie te verbeteren.

Communicatie

Beleid

Uitvoering

Borging

7.3 Integriteit

Criterium

Behalve het gegeven dat artikel 77 van de European prison rules het belang van integriteit benoemt, is er geen sprake van algemeen geldende regelgeving voor integriteit. Wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de planning-en-controlcyclus van de sector Gevangeniswezen. De ISt verwacht integer handelen van iedere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie in het belang van de medewerkers zelf, de gedetineerden en de organisatie.

Bevindingen

De PI Zwolle hanteert de door DJI opgestelde gedragscode, en heeft daarnaast een beknopte eigen folder vervaardigd.

Als zich daadwerkelijk een integriteitsincident voordoet – in 2009 heeft zich slechts één incident voorgedaan – wordt daarop adequaat gereageerd.

Binnen de inrichting wordt erover gecommuniceerd, in de vorm van een e-mail met beknopte informatie.

In verslagen van teamoverleggen – het beperkte aantal overleggen dat doorgang vond – heeft de ISt geen vermelding aangetroffen van bespreking van integriteitskwesaties of -dilemma's.

De geïnterviewde personeelsleden weten dat er in de inrichting enkele vertrouwenspersonen zijn, maar kennen geen namen. Zij weten wel dat die via het intranet makkelijk te vinden zijn.

Het integriteitsbeleid wordt twee keer per jaar geëvalueerd in de integriteitscommissie. De p.i. gaat niet periodiek na of de informatieverstrekking aan het personeel over incidenten toereikend is.

Oordeel

De PI heeft de beleidsdocumenten op orde.

Omdat enerzijds repressief goed gereageerd wordt op integriteitsschendingen maar anderzijds preventieve bespreking van dilemma's ontbreekt,

merkt de ISt de uitvoering aan als overwegend voldoende. Dat geldt ook voor de borging omdat er wel een evaluatie van het beleid in de integriteitscommissie is, maar niet wordt onderzocht of de informatieverstrekking aan personeel over incidenten toereikend is.

Integriteit

Beleid

Uitvoering

Borging

7.4 Conclusie

De ISt kan niet anders dan constateren dat er op de onderzochte organisatieaspecten nog veel te verbeteren valt.

De onderbezetting is een probleem dat op vele terreinen gevolgen heeft. Een daarvan is het bijna structureel uitvallen van het werkoverleg. Dat is temeer een probleem omdat ook andere vormen van communicatie niet effectief blijken.

Ook voor het onderwerp integriteit geldt dat weliswaar goed wordt opgetreden bij daadwerkelijke integriteitsschendingen, maar preventieve aandacht niet gerealiseerd kan worden door het uitvallen van het teamoverleg.

8

Slotbeschouwing

Het beeld van de PI Zwolle vertoont contrasten. Het geheel overziend komt de Inspectie tot de conclusie dat deze PI een in een aantal opzichten goed functionerende inrichting is, die evenwel aandacht moet besteden aan een paar opvallende verbeterpunten.

Voorop mogen gesteld worden de goede sfeer in de inrichting, de motivatie en betrokkenheid van het personeel, en de gemoedelijke omgangsvormen, zowel tussen personeelsleden onderling als tussen personeelsleden en gedetineerden.

De gebouwen zijn schoon en goed onderhouden. De gebouwelijke situatie van deze inrichting (twee duidelijk van elkaar gescheiden gebouwen binnen één ommuring) is wel een complicerende factor voor de logistiek van de inrichting. Een aantal functies (zoals de bibliotheek en de medische dienst) moet dubbel ingericht worden, en regelmatig moeten toch personeelsleden, al dan niet met gedetineerden, naar het andere gebouw lopen. Van binnen zijn de gebouwen zo ingedeeld dat er vanuit de stafkamers weinig overzicht is over de verblijfsruimten van gedetineerden. Een specifieke tekortkoming die de ISt signaleerde betreft het niet aan de wettelijke norm voldoen van de luchtkooien bij de isoleercellen voor vrouwen.

Veel van de in dit rapport gesignaleerde verbeterpunten zijn terug te voeren op een gemeenschappelijke oorzaak. De belangrijkste daarvan is de onderbezetting in combinatie met de weinig effectieve communicatie. De Inspectie constateerde dat veel overlegvormen binnen de inrichting niet of sporadisch doorgang vonden. Dat is niet alleen een belemmering voor het verspreiden van informatie, maar het betekent ook een risico voor de interne veiligheid omdat fysieke weerbaarheidstraining structureel vervalt, en een risico voor de maatschappijbeveiliging omdat geen aandacht besteed wordt aan penitentiaire scherpte.

Ook het multidisciplinaire overleg over gedetineerden vervalt op de meeste afdelingen regelmatig. In combinatie met de constatering van de ISt dat in dossiers weinig aantekeningen over gedetineerden worden aangetroffen, en dat het mentoraat nauwelijks functioneert, betekent dat dat de aandacht voor gedetineerden meer geïmproviseerd dan structureel georganiseerd is.

Hoewel gebrek aan weerbaarheidstraining een risico met zich meebrengt scoort de inrichting op de interne veiligheid toch redelijk. Een belangrijke factor daarin is dat de preventie en beheersing van calamiteiten in de PI Zwolle goed geregeld is.

Op het terrein van de maatschappijbeveiliging ziet de Inspectie meer risico's, zoals het niet bespreken van penitentiaire scherpte en van dienstinstructies, de onoverzichtelijke situatie op de luchtplaats en het onvoldoende uitvoeren van celinspecties.

Over de rechtspositie en bejegening van gedetineerden komt de Inspectie over het algemeen tot redelijk positieve conclusies, evenals over de op reïntegratie gerichte werkzaamheden. Zij vraagt met name aandacht voor de organisatie van het bezoek, voor de zorg voor gedetineerden die in een isoleercel verblijven, en voor de kwetsbaarheid van het onderwijs in de inrichting.

Vermelding verdient tenslotte de dominante rol die het Penitentiair Psychiatrisch Centrum binnen de PI Zwolle speelt. Hoewel dit PPC niet in de doorlichting is meegenomen, kwam het in de interviews wel regelmatig ter sprake. Een aantal medewerkers is overgegaan naar het PPC, waardoor voor de reguliere afdelingen nieuw personeel aangetrokken moest worden, en de samenstelling van veel teams is gewijzigd. Bij veel medewerkers bestaat de indruk dat het PPC in aandacht en in mensen en middelen prioriteit krijgt boven de reguliere afdelingen. Omdat het PPC niet onderzocht is kan de ISt daar geen gefundeerde uitspraak over doen; zij heeft wel begrepen dat in het PPC een aantal processen naar tevredenheid lopen die op de reguliere afdelingen, met een beroep op onderbezetting, minder goed lopen. Zo zou in het PPC wel een mentoraat functioneren, en zou er wel structureel werkoverleg plaatsvinden.

Aan de positieve kant van de balans staat het feit dat de 24 uur per dag in het PPC aanwezige zorgverleners ook voor de rest van de inrichting beschikbaar zijn. Daarmee kan de PI Zwolle een niveau van medische en psychosociale zorg bieden dat ruim boven dat van een gemiddelde penitentiaire inrichting uitstijgt.

Bijlage 1

Oordeel

Legenda oordeel

- Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen
- Strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen

Oordeel	Beleid	Uitvoering	Borging
Rechtspositie ingesloten vreemdelingen			
Insluiting			
Introductie			
Activiteiten			
Accommodatie			
Voeding			
Contact			
Toegang zorg			
Discipline			
Beklag			
Omgang met ingesloten vreemdelingen			
Screening			
Bejegening			
Rapportage			
Interne veiligheid			
Calamiteiten			
Agressiebeheersing			
Drugsontmoediging			
Maatschappijbeveiliging			
Beveiliging			
Toekenning verlof			
VI			
Maatschappelijke reïntegratie			
Nazorg reïntegratie			
Organisatieaspecten			
Personeel			
Communicatie			
Integriteit			

Bijlage 2

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

1. Draag zorg dat alle gedetineerden bij binnenkomst goed geïnformeerd worden over de huisregels.
2. Actualiseer de buitenlandse versies van de huisregels.
3. Maak inzichtelijk of de totale duur van het dagprogramma en het aantal netto uren voor regimeactiviteiten per gedetineerde voldoen aan de norm. Draag er, indien dit niet het geval is, zorg voor dat aan deze norm wordt voldaan.
4. Monitor de uitval van activiteiten, compenseer activiteiten die uitvallen en sluit gedetineerden bij de uitval van activiteiten niet in.
5. Bied vrouwelijke gedetineerden die in afzondering geplaatst zijn de gelegenheid om te luchten in de open lucht. Tref zonodig de daarvoor noodzakelijke gebouwelijke aanpassingen.
6. Bied schoolgaande kinderen de mogelijkheid om regelmatig hun gedetineerde ouders te bezoeken.
7. Voorzie in een evaluatie van de gewijzigde bezoekregeling en pas deze zonodig aan.
8. Draag op zeer korte termijn zorg voor een duidelijke verantwoordelijkheidstoebedeling en regiefunctie voor gedetineerden die in afzondering zijn geplaatst.
9. Verkort de drie-wekentermijn voor de directie om met een verweerschrift te komen.
10. Plaats gedetineerden die roken niet samen met andere gedetineerden die niet roken op cel.
11. Realiseer een goed functionerend mentoraat.
12. Draag er zorg voor dat piw'ers op de afdelingen regelmatig rapporteren over gedetineerden en dat de kwaliteit van rapportages constant is.
13. Bewaak dat verbeterpunten, die uit de evaluatie van calamiteiten- en BHV-oefeningen blijken, ook daadwerkelijk worden opgepakt.
14. Realiseer personeelssport voor medewerkers zodat fysieke weerbaarheidstraining voldoende aandacht krijgt.
15. Realiseer, zoals voorgenomen, een beter zicht op de effecten van het drugsontmoedigingsbeleid.
16. Stel "Penitentiaire Scherpste" en de uitvoering van dienstinstructies structureel aan de orde in het werkoverleg. Voer voor alle dienstinstructies versiebeheer in en zie er op toe dat dienstinstructies ook goed worden uitgevoerd.
17. Realiseer een overzichtelijke luchtplaats waardoor de veiligheid van gedetineerden, personeel en de maatschappij beter geborgd is.
18. Bereid voor alle gedetineerden de besluitvorming m.b.t. het vrijhedenbeleid multidisciplinair voor.
19. Realiseer tijdig een verlofschema voor alle gedetineerden die in aanmerking komen voor algemeen verlof.

20. Draag er zorg voor dat de mmd daadwerkelijk uitvoering kan geven aan haar taken, zodat gedetineerden beter ondersteund kunnen worden bij de voorbereiding op de terugkeer in de samenleving.
21. Breid de mogelijkheden om aan onderwijs deel te nemen uit.
22. Evalueer de reïntegratiedoelstellingen en –activiteiten met de regionale reclasseringsorganisaties.
23. Zet nieuw geworven personeel zo in dat uitval van activiteiten voor gedetineerden en personeel zoveel mogelijk voorkomen wordt.
24. Onderzoek de mogelijkheden om de effectiviteit van de interne communicatie te verbeteren.

De ISt beveelt de commissie van toezicht het volgende aan:

Draag zorg voor het opstellen van een jaarverslag van de commissie van toezicht.

Bijlage 3

Afkortingen

bad	binnenkomst afdeling delinquenten
BASAM	basisvragenlijst Amsterdam
bewa	complexbeveiliging
BHV	bedrijfs hulpverlening
bsd	bureau selectie- en detentiebegeleiding
bva	bevolkingsadministratie
BZA	bijzondere zorg afdeling
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EPR	European prison rules
ESA	externe security audit
ESF	Europees sociaal fonds
hvb	huis van bewaring
IBT	Intern bijstands team
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
md	medische dienst
mmd'er	medewerker maatschappelijke dienstverlening
mpc	meerpersoonsgebruik
OR	ondernemingsraad
Pbw	penitentiare beginselenwet
pi	penitentiare inrichting
piw'er	penitentiair inrichtingswerker
PMO	psycho medisch overleg
PPO	praktisch penitentiair optreden
Pva	plan van aanpak
pve	programma van eisen
RI&E	risico inventarisatie en -evaluatie
ROC	regionaal opleidingscentrum
RSJ	Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming
SDGW	sectordirecteur gevangeniswezen
TR	terugdringen recidive
UD	unit directeur
VCA	veiligheidscertificaat aannemers
vi	voorwaardelijke invrijheidstelling
VMZ	verantwoorde medische zorg
ZBBI	zeer beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 4

Bronnen

BASAM resultaten 2007
BHV-jaarplan 2010
Calamiteitenplannen
Capaciteitsoverzicht
Communicatiestructuur PI Zwolle
Dagprogramma's
Dienstinstructies PI Zwolle
Eindrapportage audit Medische Dienst
Formatie- bezettingsoverzicht
Gedetineerdensurvey 2007
Huisregels PI Zwolle
Jaarplan 2010
Jaarverslag 2009
Oefenjaarplan 2010
Organisatie en Formatierapport Vestiging PI Zwolle i.o.
Overzicht urinecontroles 2010
Plan van aanpak BASAM 2007
Plan van aanpak ESA 2010
Protocol toepassing mechanische middelen
Resultaten audit BVA
Risico Inventarisatie en -evaluatie Arbo management groep
Sanctiebeleid 2010 PI Zwolle
Verslagen MDO
Verslagen teamoverleg piw'ers

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Dag 1, dinsdag 24 augustus

Programma		
9.00-9.30 uur	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie bij het MT, korte toelichting van het programma en de werkwijze	
9.30-11.30 uur	Rondgang door en schouw van de inrichting (Zwolle Zuid 1 en 2) o.l.v. leidinggevende beveiliging	
11.30-12.30 uur	Interview directie (Zuid 1 en 2) Gesprek met directieleden aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen	
12.30-13.00 uur	Lunch in werkkamer	
13.00-14.30 uur	Interview gedetineerden (Zuid 1) - minimaal 4 en maximaal 6 - afkomstig van verschillende afdelingen (hvb en gevangenis) - bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de Gedeco	Werkwijze bezoek en luchten (Zuid 1) 1 inspecteur beschouwt de activiteiten luchten en bezoek en vult een checklist in NB: begeleiding gewenst
15.00-16.30 uur	Interview medewerkers afdeling Gedetineerdzaken: hoofd gedetineerdzaken en medewerkers bsd, MMD & TR (Zuid 1 en 2)	Werkwijze BAD en BVA (Zuid 1 en 2) 1 inspecteur bezoekt het BAD (Zuid 1 en 2 fysiek nog gescheiden) en de Bevolkingsadministratie (1 BVA voor Zuid I en II) en vult een checklist in. Daarbij gesprek met aanwezige medewerkers en inzage in dossiers BVA NB: begeleiding gewenst
16.30 -17.00 uur	Interne evaluatie dag 1	

Dag 2, woensdag 25 augustus

Programma		
9.15-10.45 uur	Interview executieve medewerkers (Zuid 1) (maximaal 7 vertegenwoordigers van verschillende afdelingen uit de functiegroepen beveiliging en piw, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)	Werkwijze BOS 1 inspecteur bezoekt bibliotheek (Zuid 1 en 2 fysiek gescheiden) en sportfaciliteit (Zuid 1 en 2 fysiek gescheiden) en vult een checklist in. NB. Begeleiding gewenst
11.00-12.15 uur	Interview hoofd beveiliging en teamleiders beveiliging, BHV-coördinator en preventiemedewerker (Zuid 1 en 2) Check incidentregistratie veiligheid inclusief UC's en celinspecties	Bezoek woonafdelingen/BSD (Zuid 1) 1 inspecteur aanschouwt de reguliere gang van zaken op de afdelingen en bezoekt BSD om dossiers in te zien NB. Begeleiding gewenst
12.30-13.00 uur	Lunch in werkkamer	Lunch in werkkamer
13.00-14.30 uur	Interview leidinggevenden woonafdelingen Gesprek met 4 afdelingshoofden	Bijwonen teamoverleg/ MDO door 1 inspecteur (Zuid 1) NB. Afhankelijk van tijdstip TO/MDO kan geschoven worden met tijdstip bezoek Arbeid
15.00 – 16.15 uur	Interview zorgstaf (Zuid 1 en 2) Gesprek met hoofd medische dienst, (zo mogelijk) arts, verpleegkundige, psycholoog	Werkwijze afdeling Arbeid (Zuid 1 en 2) 1 inspecteur bezoekt afdeling arbeid (Zuid 1 en 2 fysiek gescheiden) en spreekt met leiding en werkmeesters aan de hand van checklist
16.30 -17.00 uur	Interne evaluatie dag 2	

Dag 3, woensdag 8 september

Programma		
9.15-10.45 uur	Interview executieve medewerkers (Zuid 2) (maximaal 7 vertegenwoordigers van verschillende afdelingen uit de functiegroepen beveiliging en piw, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)	Inzage documentatie 1 inspecteur checkt documentatie aan de hand van bevindingen inspectie.
11.00-12.30 uur	Interview leidinggevenden woonafdelingen (Zuid 2) Gesprek met 4 afdelingshoofden	Bezoek woonafdelingen/BSD (Zuid 2) 1 inspecteur aanschouwt de reguliere gang van zaken op de afdelingen en bezoekt BSD om dossiers in te zien NB. Begeleiding gewenst
12.15-13.00 uur	Lunch in werkkamer (Zuid 2)	
13.00-14.30 uur	Interview gedetineerden (Zuid 2) - minimaal 4 en maximaal 6 - afkomstig van verschillende afdelingen (hvb en gevangenis) - bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de Gedeco	Werkwijze bezoek en luchten (Zuid 2) 1 inspecteur beschouwt de activiteiten luchten en bezoek en vult een checklist in NB: begeleiding gewenst
15.00-16.30 uur	Oriëntatiebezoek PPC Graag brengen de Inspecteurs van de Ist op dit tijdstip een oriëntatiebezoek aan het PPC. Dit vormt geen onderdeel van de doorlichting.	
16.30 -17.00 uur	Interne evaluatie dag 3	

Dag 4, donderdag 9 september

Programma		
9.00-10.00 uur	Interview gedetineerden (individueel) Inspecteurs bezoeken de woonafdelingen en spreken (willekeurig) individueel met gedetineerden op cel	
10.00-11.00	Interview gedetineerden (individueel) Inspecteurs bezoeken de woonafdelingen en spreken (willekeurig) individueel met gedetineerden op cel	Bijwonen teamoverleg/ MDO door 1 inspecteur (Zuid 1)
11.15-12.00 uur	Bezoek stiltecentrum inclusief interview geestelijke verzorging (Zuid 1 en 2) Inspecteurs bezoeken de stiltecentra (Zwolle 1 en 2 fysiek gescheiden ruimtes) en gaan in gesprek met geestelijk verzorgers.	Interview hoofd facilitaire zaken (Zuid 1 en 2) Interview van 1 inspecteur met het hoofd facilitaire zaken aan de hand van checklist
12.15-13.30 uur	Interview en aansluitend gezamenlijke lunch met een vertegenwoordiging uit de Commissie van Toezicht	
14.00-15.00 uur	Korte terugkoppeling bevindingen doorlichting aan directie	

Bijlage 6

Geografische ligging

Missie ISt

“De ISt ziet toe op de sanctietoepassing met het oog op zichtbare verbetering van de effectiviteit en kwaliteit van de sanctietoepassing.

De ISt adviseert de minister van Justitie ten behoeve van borging van behoorlijke sanctietoepassing.

De ISt is hierbij onafhankelijk in haar oordeel, transparant in haar werkwijze en professioneel in haar kennis, vaardigheid en houding.”

Dit is een uitgave van:
Inspectie voor de Sanctietoepassing
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ist.nl

November 2010 | Publicatie-nr. J-5877